

White Paper

Fiecare Copil în Școală

în patru pași

**O propunere de politici publice
pentru reducerea decalajului educațional între copiii din România,
cu accent pe importanța educației preșcolare și școlare mici**

14 iulie 2008

**Leslie Hawke
Alina Seghedi
Maria Gheorghiu**

***Asociația Ovidiu Rom
Str. Dr. Râureanu 4, et. 3
București 050048
021-315-8806
www.ovid.ro
office@ovid.ro***

Sumar executiv

al propunerii Asociației Ovidiu Rom
de a crește nivelul educațional
al celor mai săraci copii din România

În România, între 2001 și 2008 rata abandonului școlar la nivel primar aproape s-a triplat, iar pentru clasele 5-8 a crescut de patru ori. Scopul acestei lucrări este să propună o strategie națională pentru inversarea acestei tendințe. Situația actuală este în mare parte rezultatul numărului disproporționat de copii romi care încep școala târziu și o abandonează devreme. În medie, copiii romi petrec șase ani jumătate în sistemul formal de educație, în timp ce media generală pentru România este de 11 ani. În zonele rurale, toți copiii prezintă riscul de a abandona după opt clase, dar abandonul școlar la nivel primar este o problemă mare în rândurile copiilor romi.

Recomandările noastre au la bază experiența directă a autorilor în lucrul cu copiii și familiile defavorizate din România, dar și studiile recente cu privire la reforma educației pentru copiii minoritari din Statele Unite. De asemenea, analizând legile referitoare la copii și educație – concluzia noastră este că în România cadrul legal existent este cuprinzător și în mare parte adecvat sarcinii de a oferi oportunități de educație egale. Măsurile pe care le susținem sunt aplicarea acestor legi și extinderea națională a strategiilor care au dovedit că funcționează, în vederea opririi tendinței negative cu privire la nivelul educațional.

Din păcate, în România părerea generală este că rădăcina problemei este faptul că romii nu sunt interesați în educația formală. Cei opt ani de experiență pe care Ovidiu Rom îi are în recrutarea și aducerea la școală a copiilor romi combat această presupunere (care derivă în mare parte dintr-o simplă ecuație rezultat – cauze). Când obstacolele sunt îndepărtate și sunt acordate stimulentele potrivite, familiile romi își trimit copiii la școală.

Ovidiu Rom propune 4 pași care includ 12 măsuri (cu costuri estimative) și care credem că sunt necesare pentru a putea crește nivelul academic al celor mai săraci copii din România. Recomandările noastre au fost primite favorabil de Ministerul Educației Cercetării și Tineretului, Agenția Națională pentru Protecția Drepturilor Copilului și organizații consacrate în protecția copilului, printre care UNICEF și Salvați Copiii.

Măsurile propuse includ:

- ✓ Ateliere de vară naționale pentru toți copiii din familii cu venit scăzut, începând cu vârsta de 4 ani;
- ✓ Rechizite, uniforme și prânzuri calde gratuite pentru copiii din familii cu venit scăzut;
- ✓ Stimulente sub forma tichetelor de masă pentru familiile cu nivel scăzut, care să le motiveze să își înscrie copiii la școală devreme, să asigure o frecvență școlară a copiilor de 80%, să participe la ședințe lunare cu părinții etc.

- ✓ Aplicarea legislației cu privire la educație și drepturile copilului;
- ✓ Tragerea la răspundere a administrației locale în vederea aplicării legislației existente;
- ✓ Retragerea fondurilor din partea guvernului central sau Uniunii Europene în cazul nerespectării legilor.

Faptul că în România aproape unul din patru copii sub 18 ani este de etnie romă ar trebui să dovedească în mod clar că problema educației cere atenția celor mai înalți factori de decizie – și acțiune la firul ierbii în întreaga țară.

Contact: Leslie Hawke - hawke@ovid.ro; 0723 222 552; 021 315 88 06
Maria Gheorghiu – maria@ovid.ro; 0722 967 216; 021 315 88 06
Asociația Ovidiu Rom www.ovid.ro

Cuprins

I.	Introducere	p 5
II.	Definirea problemei	p 8
III.	Legislația referitoare la copii	p 11
IV.	Realitatea	p 12
V.	Calea spre progres	p 16
VI.	O coaliție de părți responsabile și interesate	p 28
VII.	Prețul indiferenței	p 29
VIII.	Estimarea costurilor	p 31
	Bibliografie	p 32
	Anexa A: Legislația românească referitoare la copii	p 33
	Anexa B: Rezumatul studiului "Clasa și școlile" de Rothstein	p 36
	Anexa C: Factori de decizie de care este nevoie pentru a aduce Fiecare Copil în Școală	p 40
	Anexa D: Asociația Ovidiu Rom	p 41

I. Introducere

*O minte este ceva ce nu trebuie niciodată irosit.
Sloganul United Negro College Fund, 1972-2008*

Este un fapt că nivelul educațional al copiilor romi este mai scăzut decât cel al grupurilor etnice dominante din țările Uniunii Europene pentru care există date disponibile. Un decalaj similar există în SUA, între albi și afro-americani.

În această lucrare ne propunem să analizăm lecțiile învățate din cei peste 50 de ani de eforturi făcute de Statele Unite ale Americii pentru a reduce acest decalaj și de a le aplica la situația copiilor de etnie romă din România. Numeroase cercetări și studii efectuate în Statele Unite pot fi luate drept puncte de reper în evaluarea funcționalității programelor destinate copiilor născuți într-un mediu de sărăcie multi-generațională. În SUA, cei mai mulți astfel de copii sunt de culoare. În România, cei mai mulți astfel de copii sunt de etnie romă.

În Europa, România are de departe atât cel mai mare număr de persoane de etnie romă cât și cel mai mare procentaj de persoane de etnie romă raportat la întreaga populație. Pentru motive legate de concizie, în această lucrare ne vom referi la persoanele de etnie romă prin termenul “romi”. La recensământul din 2002, 535.140 de persoane s-au identificat ca fiind romi.¹ Cu toate acestea, surse informate estimează numărul real de romi în România între 1,5 și 2,5 milioane.² (Notă: în SUA, o persoană are dreptul la statutul de minoritar afro-american dacă are cel puțin 1/16 sânge afro-american, adică dacă are cel puțin un stră-străbunic de culoare). Autorii acestei lucrări estimează numărul de romi care trăiesc în România în 2008 la **cel puțin 2,5 milioane**. Astfel, statisticile la care ne vom referi în continuare vor reflecta acest număr și vor considera populația de romi a României ca reprezentând aproximativ 11% din populația totală. (În SUA, afro-americani constituie 12,4 % din populația totală).

Între copiii romi din România și copiii de culoare din SUA există câteva asemănări semnificative. Atât romii cât și afro-americani au un trecut marcat de sclavia instituționalizată; există documente care atestă existența sclavilor romi în Moldova încă din 1385³. Primii sclavi africani au sosit în Jamestown, Massachusetts în 1619. Romii au fost eliberați de Grigore Ghica, prințul Moldovei, în 1855⁴, la șapte ani înaintea Proclamației de Emancipare din SUA. Este interesant de observat ca romii trăiesc în România din secolul XIV, adică cu mult timp înainte de colonizarea Americii de către britanici (sec. XVI), și cu și mai mult timp înainte de sosirea africanilor pe teritoriul nord-american (sec. XVII). Cu toate acestea, mulți etnici români continuă să creadă că romii sunt mai puțin îndreptățiți să se considere “români adevărați”.

Peste tot în lume s-a observat că un trecut marcat de sclavie are o legătură strânsă cu fenomenul de “clasă inferioară.” Prin urmare e firesc ca multe dintre lecțiile învățate în timpul eforturilor americane de a reforma sistemul de educație în scopul asigurării egalității de șanse la nivel educațional între albi și persoanele de culoare să fie relevante pentru problemele legate de romi atât în România, cât și în Uniunea Europeană.

¹ La recensământul național din 2002 au fost înregistrate 21.680.974 de persoane, potrivit Institutului Național de Statistică, *Recensământul populației și al gospodăriilor 2002*, INS.

² Raportul UNICEF 2007, *Ruperea ciclului excluziunii: copiii romi din sud-estul Europei*, estimează numărul romilor între 1,8 și 2,5 de milioane. În raportul Fondului pentru Educația Romilor din 2004 intitulat *Identificarea nevoilor pentru România*, se face referire la estimarea făcută de ONG-urile române, care cifrează numărul romilor între 1.010.000 și 2.500.000. Estimări similare pot fi găsite în: Raportul UNDP *Chipuri ale sărăciei, 2005*; C. Zamfir și M. Preda (editori), *Romii în România*, București, Editura Expert Publishing, 2002; OSF-România : *Barometrul de Incluziune a Romilor*, București: OSF-România, 2007.

³ Sir Angus Fraser, *Țiganii*, p 58, Blackwell, 1992

⁴ “**Grigore Ghica a făcut presiuni pentru eliminarea a ceea ce el numea ‘această rămășiță umilitoare de barbarism,’ propunând de asemenea recompensarea proprietarilor pentru pierderea investițiilor lor. A obținut ce vroia și în final cumpărarea și vânzarea de ființe umane a fost interzisă pentru totdeauna... În câteva săptămâni, în Muntenia au fost luate măsuri similare. Libertatea legală totală a Țiganilor a venit în 1864, odată cu noua constituție a Principatelor Unite ... Țiganii au primit, cel puțin teoretic, drepturi de cetățeni români.**” Fraser, *Țiganii*, p. 224-226.

În S.U.A., programele și strategiile menite să îmbunătățească performanța educațională a persoanelor de culoare nu se limitează doar la afro-americani. Aceste eforturi nu sunt etichetate drept “inițiative de culoare”, ci se adresează “persoanelor dezavantajate”, “persoanelor aflate în situații de risc”, “păturii inferioare a societății”, “minorităților”. Pentru a evita orice reacții negative pe care unul sau altul din termenii de mai sus le-ar putea provoca, lucrarea de față propune un set de măsuri integrate, menite să rezolve problemele copiilor celor mai “dezavantajați” ai României, cu înțelegerea implicită că ținta primară a acestor măsuri sunt copiii romi – pentru că romii sunt cei mai mulți dintre copiii care nu frecventează grădinița, se înscriu târziu la școală, nu frecventează școala regulat sau o abandonează prematur.⁵

Măsurile pe care le propunem în continuare au rezultat din experiența celor șapte ani de lucru cu copii din familii extrem de sărace din Bacău și Buhuși, Școala Ion IC Brătianu din sectorul 5 al Municipiului București, cinci sate din județul Dâmbovița și atelierele de vară în peste 60 de școli din toată țara. Activitățile noastre au luat naștere sub patronajul Fundației de Sprijin Comunitar, Bacău, și sunt programe ale Asociației Ovidiu Rom din 2004⁶.

Propunerile noastre se aliniază recomandărilor făcute de Programul de Monitorizare și Advocacy al UE (EUMAP),⁷ Fondul pentru Educația Romilor,⁸ *Planul de acțiune pentru educație din cadrul Decadei pentru incluziunea romilor*,⁹ UNICEF¹⁰ și Raportul *Zece pași către egalitate în educație*¹¹ al OECD, și sunt elaborate pe baza proiectelor pilotate în 12 județe în cadrul programului Phare “Acces la educație pentru grupurile dezavantajate, cu focalizare pe romi.”

Toate măsurile pe care le recomandăm sunt proiectate pentru a fi aplicate în funcție de venitul familiei, nu de etnie. În zone rurale izolate, toți copiii sunt dezavantajați din cauza inaccesibilității instituțiilor educaționale care să îi pregătească pe elevi pentru realitățile economice ale secolului XXI. Cu toate acestea, experiența Asociației Ovidiu Rom în comunitățile rurale, întărită de observațiile reprezentanților Ministerului Educației, arată că înmatricularea târzie, frecvența neregulată și abandonul școlar în timpul sau la sfârșitul ciclului primar sunt probleme asociate mai ales cu copiii romi și din ce în ce mai des cu copiii ai căror părinți au plecat să muncească în străinătate..

În ultimii șapte ani, cu sprijinul USAID, al finanțatorilor americani individuali și al corporațiilor românești, autorii lucrării de față au creat, pe baza celor mai bune practici americane, programele ***Gata, Dispus și Capabil*** (sub egida Fundației de Sprijin Comunitar, Bacău) și ***Fiecare Copil în Școală***, o inițiativă a Asociației Ovidiu Rom. Aceste programe au fost deosebit de eficiente în susținerea copiilor dezavantajați să intre la școală și să își desfășoare studiile.

Succesul în atragerea copiilor în situații de risc către școală și menținerea lor în școală a dus la implicarea din ce în ce mai mare a autorităților publice locale, care în Bacău au preluat majoritatea costurilor operative ale programelor noastre. Din ce în ce mai multe cadre didactice și reprezentanți ai autorităților locale abordează Asociația Ovidiu Rom pentru a afla mai multe despre cum pot implementa programe similare în comunitățile lor. Până acum am fost abordați de diferite instituții din județele Alba, Brăila, Brașov, Dâmbovița, Ilfov, Mureș, Neamț și Prahova. Din ce în ce mai multe din resursele Ovidiu Rom sunt direcționate către formarea cadrelor didactice și a echipelor comunitare, și mai puțin către extinderea gamei de servicii directe pe care le oferim beneficiarilor.

⁵ *Acces egal la educație de calitate pentru romi*, volumul 1, 2007, Programul de monitorizare și advocacy al Uniunii Europene (EUMAP) 2007, OSI, pag. 349.

⁶ *Vezi nota 3 pentru mai multe detalii.*

⁷ *Acces egal la educație de calitate pentru romi*, Programul UE pentru monitorizare și advocacy (EUMAP) OSI, 2007

⁸ *Îmbunătățirea educației pentru romii din România: Evaluarea situației din România și directive strategice ale REF*, Roma Education Fund, Budapesta, 2007

⁹ *Decada pentru incluziunea romilor, Planul național de acțiune pe educație (proiect)*, Agenția națională pentru romi, 2007.

¹⁰ *Ruperea ciclului excluderii: copiii romi din sud-estul Europei*, UNICEF, Serbia, 2007

¹¹ *Stop eşecurilor: 10 pași spre egalitate în educație*, OECD, 2007

Pe parcursul ultimului deceniu, bazele reformei educației au fost puse de multe programe inovatoare, cum ar fi programul Phare «Accesul la educație al grupurilor dezavantajate, cu accent special pe romi», Centrul Educația 2000+ al Institutului pentru o Societate Deschisă sau Programul pentru Educație Rurală al Ministerului Educației (PIR). Aceste programe, și nu numai, au fost sprijinite de UNICEF, Salvați Copiii, Biroul Regional al PER (Proiectul pentru Relații Etnice) și Ministerul Educației, Cercetării și Tineretului. Ultimul actor pe aceasta scenă este Fondul pentru Educația Romilor, ca parte a Decadei pentru Incluziunea Romilor.¹²

Acum este momentul să “exploatăm” aceste bune practici la scară națională, să lărgim baza de acțiune și sprijin și în afara guvernului și a finanțărilor internaționale.

Premisa acestei lucrări este îmbunătățirea radicală a rezultatelor școlare ale celor mai dezavantajați copii din România, posibilă numai printr-o intervenție națională făcută atât din punct de vedere educațional, cât și din punct de vedere social.

Pentru a ridica nivelul realizărilor academice ale copiilor dezavantajați, următoarele organisme și instituții vor trebui să își coordoneze eforturile:

- ⇒ Sistemul educațional
- ⇒ Sistemul de sănătate publică
- ⇒ Sistemul de protecție a copilului
- ⇒ Administrația publică locală și județeană
- ⇒ Organizațiile societății civile
- ⇒ Sectorul privat
- ⇒ Organizațiile religioase importante
- ⇒ Mass media

Nu va fi ușor și va costa mult, dar **mai puțin per copil decât pentru a întreține un adult în închisoare**¹³ și mult mai puțin decât pentru a întreține o familie din ajutor social pe termen lung (toată viața).

De ce e imperios necesar ca reducerea decalajului educațional între copiii României să fie privită ca prioritatea țării? Fără alte ocolișuri, afirmăm că de ridicarea nivelului educațional al celor mai săraci copii ai României depind bunăstarea viitoare a economiei României, a societății românești în general, precum și modul în care este percepută România în afara granițelor țării. **Deși romii constituie 11% din populația totală a țării, romii reprezintă 25% din populația cu vârsta sub 18 ani.** În fiecare an, procentajul romilor sub 18 ani crește în comparație cu media națională¹⁴, ca o consecință a ratei crescute a natalității rome.

Societatea, per ansamblu, beneficiază de creșterea nivelului de educație. Țara beneficiază de pe urma puterii crescute de cumpărare, încasările la impozitul de stat cresc, iar productivitatea muncii atinge de asemenea nivele superioare¹⁵.

¹² “Decada pentru incluziunea romilor 2005-2015” este o inițiativă multi-națională a Institutului pentru o Societate Deschisă și a Băncii Mondiale. Mai multe detalii la www.romadecade.org

¹³ Costul anual al educației pentru fiecare copil în 2005 a fost de 486€ (Ministerul educației, cercetării și tineretului, Starea Învățământului din România, 2007, p. 14). Potrivit unui interviu publicat în data de 4 aprilie, 2007 în *Ziarul de Prahova*, magistratul Eduard Stasie, directorul penitenciarului din Ploiești afirma că statul “cheltuie circa 300€ pe lună pentru fiecare deținut”. Interviul poate fi citit la http://www.ziarulprahova.ro/articol~categorie-social~stire-20596~%e2%80%9epentru-intretinerea-unui-detinut-statul-cheltuieste-lunar-circa-300~cauta-eduard-stasie~perioada-toata_arhiva.html, așa cum a fost accesat pe 30 ianuarie, 2008.

¹⁴ Raportul Național cu privire la Protecția și Incluziunea Socială, București, Septembrie 2006

¹⁵ În SUA, cercetările au stabilit că fiecare caz de abandon al liceului costă statul American, pe tot parcursul vieții persoanei care a abandonat școala, 260.000 de dolari (Rouse, 2005) *Dosar tematic*, Alianța pentru excelența în educație, ianuarie 2007.

II. Definirea problemei

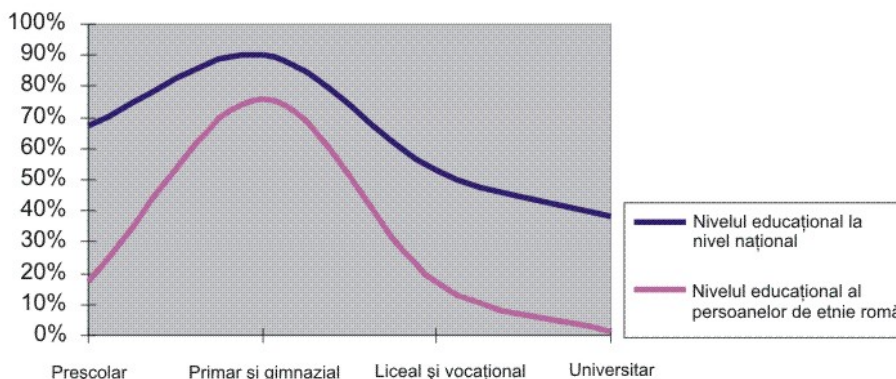
Abandonul școlar este o critică vie adusă societății și a sistemului educațional.

Ralph Ellison, 1914-1994 romancier Afro-American

A. Cifrele

Rata „sărăciei absolute” în România a înregistrat o scădere constantă în timpul ultimului deceniu – astfel s-a ajuns de la 35,9% în 2000 la 13,8% în 2006. Pentru romi, rata sărăciei a scăzut de la 76% în 2003 la 58% în 2006. **Dar diferențele dintre romi și români s-au adâncit. În 2003, rata sărăciei în rândul romilor era de trei ori mai mare decât a mediei naționale. În 2006, diferența era de peste patru ori mai mare.**¹⁶

- Rata abandonului școlar la nivelul educației primare a crescut de aproape trei ori (de la 0,6% în 2000-2001 la 1,7% în 2007-2008), iar cea a claselor V-VIII a crescut de patru ori (de la 0,6% la 2,3%) - într-o perioadă de creștere economică puternică a țării¹⁷
- Copiii romi neșcolarizați reprezintă aproximativ 80% din numărul total de copii neșcolarizați din România¹⁸.
- Înscrierea la grădiniță a copiilor romi (3-6 ani) este un sfert din media națională (17,2% față de 67%)¹⁹
- 75% dintre copiii romi sunt înscriși la nivelul primar și gimnazial; 17% sunt înscriși la liceu și în școli de arte și meserii (SAM) și doar 1% sunt înscriși în învățământul universitar²⁰. Prin comparație, media națională este de 90,3% pentru elevii absolvenți ai învățământului primar și gimnazial, 52,8% pentru absolvenții de liceu și SAM și 38% pentru absolvenții de facultate²¹.

- În medie romii petrec 6,8 ani în școală, față de media națională de 11,2 ani.²²
- La recensământul din 2002 peste 100.000 de romi cu vârste de peste 11 ani erau înregistrați ca analfabeți.²³
- Procentajul romilor de până la 18 ani (47,1%) este de două ori mai mare decât al mediei naționale (24,7%)²⁴.

¹⁶ Banca Mondială, Ministerul Muncii, Familiei & Egalității de Șanse – *România: Raport de evaluare a sărăciei. Programul de asistență analitică și consiliere*. Raport faza întâi, Anul fiscal 2007, noiembrie 2007

¹⁷ Ministerul Educației, Cercetării și Tineretului, Raportul privind Starea Învățământului din România, 2008, pagina 92

¹⁸ Ministerul Educației, Cercetării și Tineretului, Institutul de Științe Sociale, Institut pentru Cercetare asupra Calității Vieții – 2002, Participarea școlară a copiilor romi, probleme, soluții, actori, București, p. 47

¹⁹ Advancing Education of Roma în România, REF, 2007, p. 38

²⁰ Acces egal la educație de calitate pentru romi, volumul I, 2007, Programul de monitorizare și advocacy al Uniunii Europene (EUMAP) 2007, OSI, p.349

²¹ Ministerul Educației, Cercetării și Tineretului, Starea Învățământului din România, 2007, p. 67, 87, 102

²² EUMAP, p. 349.

²³ INS – Recensământul populației și al locuințelor 2002, tabel 14.

²⁴ EUMAP, p. 345.

B. Mitul "cultural"

"E momentul să ne corectăm percepția despre cea mai mare minoritate din Europa. Aceasta este încă distorsionată de gustul general pentru romantism și kitsch.

Această percepție incorectă ne-a făcut să credem, total nejustificat, că sărăcia pe care o îndură romii este de fapt un act de libertate, o alegere."

Wim Wenders, regizor german

Multora le place să perpetueze mitul poporului rom ca o cultură distinctă, itinerantă și omogenă. E ca și cum am spune că toți evreii se conduc după valorile și stilul de viață hasidic. În realitate, numai 25% din romii din România se identifică drept "romi." Potrivit Romani CRISS, numai 30% din aceștia vorbesc romanes. Cu alte cuvinte, **circa 6% din populația totală a României vorbește romanes ca limbă maternă.**

În România, majoritatea romilor:

- au documente de identitate
- sunt sedentari de multe generații ²⁵
- nu-și mărită fetele la 13 ani
- au aceeași limbă, credințe religioase, valori și tradiții ca ceilalți cetățeni români
- se consideră români
- trăiesc în așezări urbane (raportul de locuitori romi în mediul rural față de cei din mediul urban este aproape identic cu cel al populației române în general: romi 45% rural²⁶ / români 47% rural²⁷)

Faptul că mulți părinți romi își înscriu copiii la școală mai târziu (între 7-9 ani) nu este o consecință a "culturii rome", ci mai degrabă a culturii sărăciei și a faptului că și părinții copiilor au un nivel educațional scăzut.

Autorii lucrării de față respectă eforturile organizațiilor rome de a conserva și promova elemente specifice ale culturii rome, cum ar fi limba și tradițiile, și de a evidenția contribuția romilor la cultura omenirii. Dar transmiterea moștenirii culturale, indiferent cât de importantă este, nu ar trebui să fie confundată sau să aibă prioritate în fața eforturilor de a le oferi copiilor o pregătire în sistemul educațional - singura care le poate oferi posibilitatea de a-și atinge potențialul maxim și de a trăi în societate. Responsabilitatea pentru îndeplinirea acestei obligații revine în egală măsură guvernului și societății civile, nu numai organizațiilor și partidelor rome.

²⁵ În definitiv, dacă cineva e sclav, nu are cum să migreze.

²⁶ Agenția Națională pentru Romi (ANR).

²⁷ Institutul Național de Statistică România, p. 14 - 16, <<http://www.insse.ro/cms/files/pdf/ro/cap2.pdf>>. descărcat pe 19 ianuarie 2008.

C. Rezultatul

Este imposibil ca o persoană să fie în același timp și șomer și un bun cetățean.
Daniel Etounga-Manguelle, economist african

Nu există date statistice exacte în legătură cu romii pentru că numai 25% din cei 2,5 milioane de romi, câți se estimează că trăiesc în România, se identifică drept romi. *Cu toate acestea,*

DACĂ acceptăm că 2,5 milioane din cei 21 milioane de cetățeni ai României sunt de etnie romă, și DACĂ acceptăm că 44% dintre romi sunt copii (0-18 ani)²⁸

(în comunitățile în care lucrăm, copiii constituie în general PESTE jumătate din populație)

ATUNCI în România sunt 1,1 milioane de copii romi.

Și DACĂ acceptăm că în România există 4,77 milioane de copii (0-18 ani),²⁹

PRIN URMARE, 23% din copiii României sunt romi.

DACĂ 82% din acești 1,1 milioane de copii nu termină clasa a VIII-a³⁰

ATUNCI:

România privează în acest moment aproape 20% din copiii de șansa de a crește cu deprinderile și calificările care le-ar permite, ca adulți, să se întrețină pe ei și familiile lor, în secolul XXI.

Iar acest procent NU îi include pe copiii români și de alte etnii decât cea romă, din mediul rural³¹.

Dacă această situație persistă, economia va avea grav de suferit, iar imaginea țării va continua să se deterioreze în ochii celorlalte țări membre UE. Tot mai mulți cetățeni români vor ajunge să recurgă la ajutorul social și/sau la activități infracționale pentru a putea supraviețui – sau vor emigra în alte state europene, unde lipsa unei calificări profesionale nu o să îi facă bineveniți, și unde nu vor face decât să întărească prejudecățile, discriminarea și ciclul multi-generațional al sărăciei.

România va pierde astfel un sfert din forța de muncă de care ar putea dispune în următorul sfert de secol, iar aceasta va condamna acest segment al populației să trăiască la marginea societății, fie în România, fie ca emigranți în Europa de vest.

²⁸ EUMAP, p. 345.

²⁹ ANPDC – *Statistici ANPDC, decembrie 2006* at <http://www.copii.ro/content.aspx?id=55>, accesat pe 30 ianuarie, 2008

³⁰ EUMAP p. 349.

³¹ Dacă aceste persoane ar fi de asemenea luate în calcul, procentajul tinerilor români fără pregătire profesională ar fi mai mare de 25%.

III. Legislația românească cu privire la copii

Tot ce trebuie să facem este să ne asigurăm că guvernul este consecvent cu el însuși și că se asigură că drepturile statului sunt consecvente cu drepturile sacre ale naturii umane.

Frederick Douglass, 1817-1895 abolitionist afro-american

România a aderat la Convenția Națiunilor Unite cu privire la Drepturile Copilului prin **Legea 18/1990** – lege care garantează drepturile copiilor și care le conferă acestora posibilitatea de a contribui pe deplin ca adulți la dezvoltarea economică și socială a țării.

În 1995 România a adoptat Legea Învățământului nr. 84³² care stipulează că toți copiii trebuie să termine 10 clase, începând de la vârsta de 6 ani. În 2004 a fost adoptată Legea 272³³ care cere ca:

- ⇒ Ministerul Educației, inspectoratele școlare și școlile să implementeze măsuri pentru a preveni abandonul școlar cauzat de sărăcie.
- ⇒ Toate cazurile de abuz sau neglijare suspectate trebuie raportate imediat de către profesioniștii care lucrează direct cu copiii (ex. cadre didactice și asistenți sociali).
- ⇒ Școlile, sprijinite de autoritățile locale, sunt obligate să efectueze recensăminte anuale ale copiilor de 6-7 ani din circumscripțiile lor școlare.
- ⇒ Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Copilului (ANPDC) are responsabilitatea de a monitoriza modul în care drepturile copiilor sunt respectate.
- ⇒ Administrațiile publice locale garantează și promovează respectarea drepturilor copiilor în jurisdicțiile lor.
- ⇒ Administrațiile publice locale trebuie să implice comunitatea în identificarea nevoilor sale și a soluțiilor locale pentru problemele sociale care afectează copiii.
- ⇒ Serviciile publice de asistență socială au obligația (1) de a monitoriza situația copiilor din circumscripția respectivă, și de a asigura respectarea drepturilor copiilor și (2) de a consilia și informa familiile despre responsabilitățile pe care le au în legătură cu copiii lor și serviciile de care pot beneficia.

În momentul de față, aceste legi sunt interpretate într-o manieră de cele mai multe ori pasivă. De exemplu, SPAS are obligația de a monitoriza și analiza respectarea drepturilor copilului în circumscripțiile respective, inclusiv dreptul la educație, dar nu se implică în identificarea copiilor de vârstă școlară care nu sunt înmatriculați în școală. Această responsabilitate este considerată a fi domeniul exclusiv al școlilor. Lipsa de claritate a legii, la care se adaugă lipsa de comunicare între agențiile locale, face posibilă alunecarea multor copii săraci printre crăpăturile sistemului.

Ordinul mediatorului școlar 1539/2007 stabilește cadrul legal conform căruia școlile pot angaja o persoană din comunitatea locală instruită special pentru a media între familii și școală³⁴ în comunitățile cu număr mare de copii care nu merg la școală. Majoritatea mediatorilor școlari angajați în prezent au fost formați prin programul EU Phare “Acces la educație pentru grupurile dezavantajate”. Orice comunitate care identifică nevoia (părinți, școală, autorități, ONG-uri) poate solicita un mediator școlar. Dar în realitate:

- ⇒ numărul mediatorilor școlari calificați este mai mic decât nevoia reală;
- ⇒ multe comunități sau școli care îndeplinesc criteriile nu au cerut un mediator;
- ⇒ multe comunități care au nevoie de mediatori școlari nu au un buget care să acopere costurile acestei poziții;
- ⇒ poziția este susceptibilă de a fi ocupată pe criterii politice;
- ⇒ grila de salarizare este prea mică pentru a atrage și a menține mediatori școlari cu adevărat calificați. Vezi secțiunea V(1.d.) pentru mai multe detalii.

³² Vezi Anexa A pentru mai multe informații și referințe la prevederi specifice

³³ Ibid.

³⁴ Pentru un istoric al instituției mediatorului școlar rom, vezi Secțiunea 3.4 p. 384-386 a Raportului EUMAP

IV. Realitatea

Cum poți să îi înveți după cărți pe oamenii care sunt înfomețați, nu au un acoperiș decent și nu știu nimic despre ce înseamnă o viață bună?

Booker T. Washington, 1856-1915 educator afro-american

A. Experiența Statelor Unite

Sărăcia afectează dezvoltarea copiilor romi într-un mod foarte apropiat de cel în care afectează și dezvoltarea copiilor afro-americani. Ca și romii din Europa, persoanele de culoare din SUA au un nivel mai scăzut de sănătate, o rată a mortalității mai mare, o rată a natalității mai ridicată și o mai mare rată a infraționalității decât albi³⁵.

În anii '50, situația afro-americanelor din sudul SUA era probabil mai grea, având în vedere apartheidul de facto, decât situația romilor din România la momentul respectiv. "În 1950, numai 24% din americanii de culoare cu vârste între 25 și 29 de ani aveau liceul terminat, mai puțin de jumătate în comparație cu albi. O perioadă de școlarizare a unei persoane de culoare era cu persoană de 3,5 ani mai scurtă decât cea a unui alb de rând; în sudul SUA, unde domnea segregarea, diferența era de 3,8 ani.³⁶ Luând în considerare ceea ce știm astăzi despre școlile segregate, fără îndoială că la nivelul cunoștințelor decalajul rasial era și mai mare decât sugerează numărul de ani petrecuți în școală."³⁷

Ca urmare a integrării forțate a școlilor și serviciilor din anii '60, afro-americani au înregistrat realizări educaționale extraordinare până la sfârșitul anilor '80. Dar adevărul este că, din 1988, diferențele dintre rezultatele la învățatură obținute de albi față de afro-americani nu au fost reduse; de fapt, **diferențele sunt mai mari astăzi decât cu 20 de ani în urmă.**³⁸ Mulți autori americani de politici educaționale au concluzionat în anii '90 că diferențele persistă "ca rezultat al politicilor educaționale proiectate greșit ... decalajul este cauzat de 'școlile defectuoase'"³⁹

Legea promulgată de administrația Președintelui G. W. Bush în Act of 2001⁴⁰ "No Child Left Behind" ("Niciun Copil Lăsat în Urmă") a fost gândită pentru a micșora decalajul dintre elevii albi și cei de culoare la matematică, citit/scriș și științe.

"Stipularea cea mai importantă a legii precizează că statul trebuie să testeze nivelul de cunoștințe al elevilor la citit/scriș și matematică în fiecare an, din clasa a treia până în clasa a opta, plus încă o dată în timpul liceului, și fiecare școală trebuie să facă publice rezultatele obținute, dacă dorește să beneficieze în continuare de fonduri federale.

O altă prevedere, la fel de importantă, este ca școlile trebuie să comunice rezultatele la teste pe următoarele grupuri: afro-americani, hispanici, persoane cu o altă limbă maternă decât engleza, persoane cu deficiențe de învățare. Aceasta prevedere a condus la multe situații stânjenitoare pentru școli de top, din suburbii, unde elevii aparținând majorității, cu rezultate excelente la învățatură, acopereau de mulți ani realizările slabe ale elevilor minoritari sau ale celor cu nevoi speciale.

³⁵ Rothstein, *Clasa socială și școala: reducerea decalajului educațional dintre albi și americanii de culoare prin reforma economică, socială și educațională* p.2

³⁶ Decalajul între romi și media pe țară este estimat la 6 clase.

³⁷ Thernstrom, p. 18 *Nici o scuza: Eliminarea diferențelor rasiale în educație, 2004*

³⁸ Thernstrom, p. 1

³⁹ Rothstein, p. 2

⁴⁰ "Legea federală *Niciun Copil Rămas în Urmă* stipulează penalități serioase pentru școlile cu rezultate slabe la examenele naționale."

Legea accentuează – și enunță consecințele ce rezultă din nerespectarea legii - faptul că școlile trebuie să raporteze anual măsurile luate pentru reducerea decalajului educațional între bogați și săraci, albi și de culoare, precum și pentru aducerea tuturor elevilor la un înalt nivel de alfabetizare și de cunoștințe în domeniul matematicii, până în anul 2014." ⁴¹

După șase ani, nu există un consens cu privire la impactul legii dar, per total, decalajul educațional între albi și elevi minoritari s-a menținut sau chiar a crescut. ⁴² Dr. Susan Neuman, fost Ministru adjunct pentru educația elementară și secundară, a acuzat programul că se bazează pe “premise tulburătoare că tot ce li se întâmplă copiilor la o vârstă timpurie îi pregătește pentru evoluția în școală.” ⁴³ George Miller, membru al Congresului American și unul din autorii “Niciun Copil Lăsat în Urmă”, a admis că “școlile nu pot micșora decalajul singure” dar, în măsura în care guvernul federal poate pune presiune asupra școlilor să îi ajute pe copiii minoritari din familii sărace, “Niciun Copil Lăsat în Urmă” este o lege bună.” ⁴⁴

Această lege arată cu câtă seriozitate tratează guvernul American responsabilitatea pe care o are de a asigura progresul educațional al tuturor copiilor. **Dar lipsa de rezultate masurabile ale legii trage un semnal important pentru reformatorii sistemului de educație din România – acela că reforma educației nu poate duce la rezultate bune fără măsuri sociale concomitente.**

În studiul său din 2004 “Clasa socială și școala: reducerea decalajului educațional dintre albi și americanii de culoare prin reformă economică, socială și educațională,” Richard Rothstein arată că dacă ne **concentrăm asupra școlii și ignorăm celelalte aspecte ale vieții unui copil, nu vom reuși niciodată să reducem decalajul dintre copiii dezavantajați și cei din familiile cu venituri medii.** „Reforma educației nu poate micșora acest decalaj decât în mică măsură.”

Un rezumat al studiului lui Rothstein ⁴⁵ a fost publicat de Asociația Națională a Consiliilor Directoare Școlare, o federație reunind consilii directoare din școli de pe tot cuprinsul SUA. ⁴⁶ Reproducem rezumatul aproape integral în Anexa B, pentru că observațiile autorului sunt relevante pentru decalajul educațional din România – și din multe alte țări europene.

Rothstein descrie felurile concrete în care clasa socială afectează procesul de învățare. Spre exemplu:

- ⇒ **Diferențe la nivelul alfabetizării:** Copiii albi au șanse mai mari decât copiii afro-americi să li se citească în anii preșcolari. Unui copil care începe școala recunoscând câteva cuvinte și care a dat paginile multor cărți de povești i se va preda mai ușor decât unuia care a ținut o carte în mână de foarte puține ori. Inabilitatea școlilor de a depăși dezavantajele familiilor cu un grad scăzut de alfabetizare este o realitate universală. Pentru a avea o șansă să obțină succes școlar, copiii săraci trebuie ajutați să înceapă școala fiind deja familiarizați cu cărțile.

⁴¹ “Cum să îndreptăm legea *Fiecare copil în școală*”, *Revista Time*, 24 mai, 2007

⁴² Postul național de radio SUA (NPR), 1 decembrie, 2005

⁴³ Rothstein, p. 141

⁴⁴ Postul național de radio SUA (NPR), 8 ianuarie, 2006. Miller explica în continuare: “Am fi încântați dacă *Fiecare copil în școală* ar fi aplicată împreună cu o politică națională de sănătate publică și o politică de educație prescolară substanțială ... dar această națiune nu și-a asumat încă răspunderea pentru acest tip de educație.”

⁴⁵ Richard Rothstein este cercetător asociat la Institutul de Politici Economice și profesor invitat la Universitatea Columbia. Înainte de cariera în educație, dl. Rothstein a fost redactor pe probleme de educație națională la *New York Times*

⁴⁶ <http://www.nsba.org/site/doc.asp?TRACKID=&DID=34723&CID=1234>, accesat pe 24 ianuarie, 2007.

- ⇒ **Diferențe la nivelul abilităților verbale:** Există diferențe clare nu numai în modul în care părinții citesc copiilor, ci și în modul în care discută cu aceștia. Un faimos studiu american a demonstrat că până la vârsta de 3 ani, copiii care au părinți intelectuali aveau un vocabular cu 50% mai bogat decât copiii cu părinți din clasa muncitoare și de DOUĂ ori mai bogat decât al copiilor din familii care trăiesc din ajutorul de la stat.
- ⇒ **Diferențe în privința modelelor:** Copiii din familii sărace au contact redus cu modele pozitive de adulți care au o carieră. Discriminarea de pe piața muncii continuă să fie un obstacol semnificativ, în special pentru bărbaiții afro-americiani. Studiile arată că muncitorii cu ten mai închis la culoare au mai puțin succes pe piața muncii decât cei cu educație, vârstă și cazier identice, dar cu un ten mai deschis. Atâta timp cât discriminarea rasială persistă, realizările medii ale studenților de culoare vor fi mai mici decât realizările medii ale albilor, pentru simplu motiv că mulți studenți de culoare care vor vedea că efortul lor academic nu este recompensat pe măsură vor răspunde rațional prin diminuarea acestui efort.
- ⇒ **Diferențe în privința nivelului de sănătate:** În general, copiii din familii sărace au un nivel de sănătate mai scăzut. Văd mai puțin bine (în parte din cauza unor condiții prenatale, în parte din cauza modului în care ochii lor sunt tratați când sunt foarte mici), au o igienă orală mai scăzută, sunt mai predispuși la astm, au un regim alimentar mai sărac și asistență pediatrică mai puțin adecvată decât copiii din clasa medie. O mare parte din exagerarea dificultăților de învățare pentru copiii din clasele sociale inferioare poate fi atribuită unor probleme de vedere care ar putea fi tratate cu ușurință de oftalmologi și care în nici un caz nu necesită plasarea copiilor în unități de învățământ speciale.
- ⇒ **Diferențe în privința locuințelor:** Faptul că familiile cu venit redus nu își permit locuințe adecvate afectează performanțele copiilor. Copiii ale căror familii au dificultăți în găsirea unui cămin stabil sunt mai predispuși să fie mobili, iar mobilitatea elevilor este o cauză importantă pentru rezultatele scăzute ale copiilor. Este greu să ne imaginăm cum profesorii, indiferent cât de bine sunt pregătiți, pot fi la fel de eficienți cu copiii care se mută în și din clasele lor cum sunt cu cei care au prezență regulată.

Concluzia lui Rothstein este că „identificarea corectă a caracteristicilor sociale care conduc la rezultate școlare diferite ar trebui să ne permită proiectarea unor strategii care să reducă în mod eficient aceste diferențe. Îmbunătățirea practicilor pedagogice este cu siguranță un element important al unor astfel de strategii, dar concentrarea eforturilor numai asupra reformării învățământului ar conduce inevitabil la insuccese și frustrare.”

- ⇒ Pentru a obține rezultate, îmbunătățirea educației trebuie combinată cu strategii menite să reducă diferențele sociale și economice dintre copii.
- ⇒ Pentru reducerea diferențelor dintre copii din clase socio-economice diferite, sunt de asemenea necesare **programe extracuriculare oferite după cursuri în timpul anului școlar, precum și programe de vară.**
- ⇒ Având în vedere faptul că diferențele sunt deja imense la vârsta de 3 ani, **cea mai importantă investiție trebuie să se facă, fără îndoială, la nivelul programelor pentru copii de vârstă preșcolară.**

⇒ Un alt element important în reducerea diferențelor la nivelul rezultatelor școlare ale copiilor este **asigurarea de servicii de sănătate de calitate** pentru familiile cu venituri limitate, și implicat pentru copiii din aceste familii.

B. Experiența din România

O serie de proiecte educaționale și sociale bine structurate au fost implementate în România având rezultate pozitive. De menționat sunt proiectele “Acces la Educație pentru Grupurile Dezavantajate cu atenția îndreptată către grupurile de etnie Romă”, dezvoltate și administrate cu sprijin din partea Uniunii Europene prin programele Phare. Din 2003 Phare, în colaborare cu Ministerul Educației, a pilotat o serie de abordări care aveau ca scop îmbunătățirea accesului la educație pentru copiii de etnie romă, precum și dezvoltarea de strategii la nivel de județ. În 2004, Guvernul a elaborat un Plan de Acțiune ca parte a Decadei pentru Incluziunea Romilor⁴⁷, dar până în ianuarie 2008 nu a fost adoptată.

În 2007, Ministrul Educației Cristian Adomniței a lansat o propunere de schimbare a Legii Învățământului, care includea accesul mai larg la programele de educație timpurie, accesibilitatea generală a grădiniței de la vârsta de 3 ani și crearea ciclului primar de 5 ani, începând cu ultimul an de grădiniță (anul pregătitor). Se așteaptă ca în vara 2008 Parlamentul României să analizeze această propunere.

În martie 2008, conducătorii partidelor politice majoritare au semnat Pactul Național pentru Educație, manifestând o „viziune comună a partidelor politice majoritare cu privire la obiectivele care ar trebui să guverneze sistemul educațional al României în anii următori.”⁴⁸ Pactul a avut la bază diagnoza și recomandările înaintate în studiul de la Comisia Prezidențială a Educației din 2007.

Documentul atestă că sistemul educațional din România necesită o cercetare amănunțită pentru a concura cu alte țări. Câteva din cele 8 obiective sunt:

- Bugetul minim pentru educație crescut la 6% din PIB
- Transformarea educației timpurii într-un bun public și garantarea unui acces neîngrădit la educație gratuită până la absolvirea liceului
- Acces garantat la o educație de calitate și implicarea părinților ca parteneri în procesul educativ
- Reducerea decalajului educațional dintre mediul urban/rural și dintre diferitele grupuri sociale.

O revizuire nepartizantă a scopurilor educaționale este un bun exercițiu. Cu toate acestea, esența pactului există deja în lege. Esența problemei nu este legală și nici măcar filozofică; ea ține de logistică – o implementare la scară largă în teren – din centrul sectorului 5 din București până la orașele mici din Moldova și Baia Mare.

⁴⁷ EUMAP, p. 363

⁴⁸ Declarația Președintelui Băsescu citată de <http://crib.mae.ro/index.php?lang=en&id=31&s=65370&arhiva=true>

V. Calea spre progres

Educația este suma tuturor lucrurilor pe care le învățăm în interiorul și în afara zidurilor școli, care ne modelează și ne dezvoltă pe fiecare dintre noi.

WEB Du Bois, activist pentru drepturile afro-americanilor 1868-1963

Este momentul ca toate bunele practici îndreptate către îmbunătățirea rezultatelor educaționale ale celor mai dezavantajați copii ai României să fie integrate într-o inițiativă națională coerentă. Barierele educaționale și sociale care îi împiedică pe cei mai săraci cetățeni ai României să obțină o educație de calitate pot fi înlăturate. Acest lucru nu este doar “un gest de mărinimie față de cei mai puțin privilegiați”, ci **este o cale obligatorie pentru viitorul țării.**

Pentru adoptarea acestor măsuri este necesară colaborarea cu autoritățile naționale, județene și locale. Pe lângă sprijinul financiar din partea guvernului României, va fi nevoie de sprijinul UE și contribuții substanțiale din partea sectorului privat. În această lucrare am împărțit cele 13 măsuri recomandate în patru secțiuni :

1. **Aplicarea legilor privitoare la educația și drepturile copiilor**
2. **Inițiative și măsuri educative**
3. **Sprijin pentru copil și familie**
4. **Campanie de conștientizare și implicare a societății**

1. APLICAREA LEGILOR PRIVITOARE LA EDUCAȚIA ȘI DREPTURILE COPIILOR

Cadrul legal pentru asigurarea școlarizării copiilor există, iar noi legi menite să mărească accesul copiilor la educație sunt propuse în permanență. Cu toate acestea, de multe ori prevederile legii nu sunt puse în practică. Câteva dintre motivele pentru care legea este adesea ignorată:

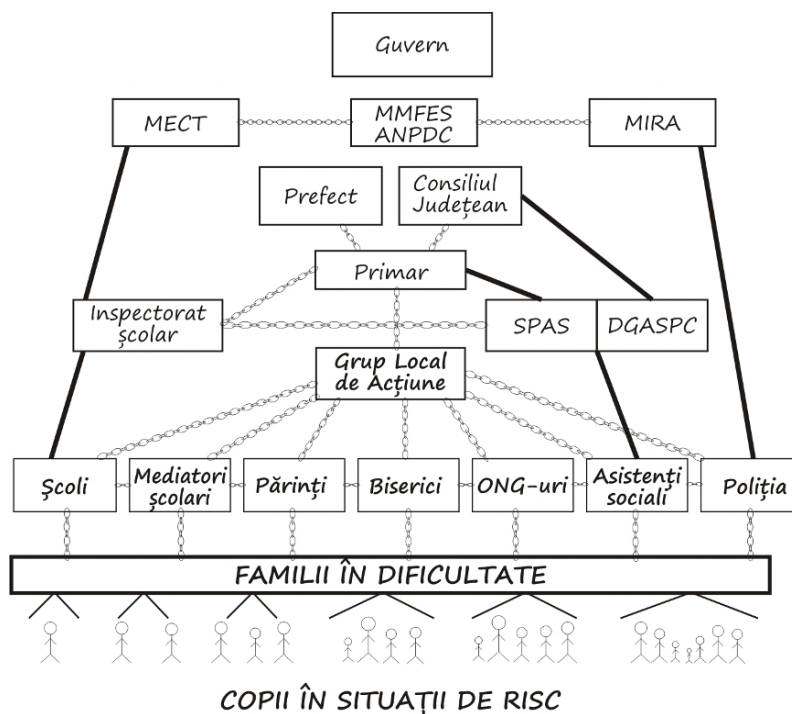
- Principalele categorii de persoane vizate (părinți, cadre didactice, asistenți sociali și alte persoane implicate direct în educație) nu cunosc cadrul legal extins
- Legile nu sunt clare și lasă adesea loc pentru interpretare
- Slaba comunicare dintre forurile responsabile pentru punerea în practică a legilor
- Procesul de descentralizare a creat ambiguități ierarhice
- Educația copiilor dezavantajați nu este o prioritate la nivel național, județean sau local

Adesea, sistemul legal nu oferă soluții viabile, și de aceea prin aplicarea ad literam a legii se poate face mai mult rău decât bine. De exemplu, conform legii, părinții sunt amendați dacă nu își trimit copiii la școală. Dar:

- o amendă aplicată unui părinte dintr-o familie care trăiește deja în sărăcie nu va face decât să agraveze situația: amenda va rămâne neplatită, și astfel familia nu va mai putea beneficia de ajutor social
- raportarea unor cazuri la birourile de asistență socială este adesea inutilă; în multe comune, biroul de asistență socială are un singur funcționar, care uneori nu are nici măcar pregătire de asistent social
- luarea unui copil din mijlocul familiei pentru că părinții nu îl duc la școală nu este o soluție viabilă sau dezirabilă

1.a. Elaborarea unor directive ministeriale cu privire la aplicarea legilor existente și stabilirea înscrierii, frecvenței și menținerii copiilor în școală ca priorități majore ale administrației locale.

Lanțul comunicării

Recomandări:

- Ordin ministerial cu privire la respectarea legilor legate de educație
- Ordin ministerial cu privire la respectarea legii 18/1990
- Stabilire prin Hotărâre de Guvern a unor comisii județene inițiate de Ministerul Educației, Cercetării și Tineretului și coordonate de Prefecți

Cost copil/an: 200€ (asistenți sociali)

1.b. Formarea și/sau activarea grupurilor locale de acțiune (structuri comunitare consultative Legea 272, art. 103)

Formate din reprezentanți ai inspectoratelor școlare, autorităților locale, mediatorii școlari și/sau sanitari, poliție, organizații neguvernamentale locale și alți reprezentanți ai comunității (reprezentanți ai părinților, bisericii etc.). Împuternicirea acestor grupuri este deosebit de importantă în contextul descentralizării educației. Rolul autorităților centrale este să se asigure că există organisme accesibile și competente... că autoritățile locale au un mandat clar...⁴⁹

Activități ale Grupurilor locale :

- obținerea unei liste inițiale de copii cu vârsta de peste 5 ani - listă de control
- solicitarea de mediatorii școlari și implicarea în recrutarea și selecția mediatorilor la nivel local
- informarea autorităților, profesorilor și părinților în legătură cu legislația privitoare la educație

⁴⁹ EUMAP, p. 332

- aprecierea meritelor profesorilor care fac eforturi extraordinare pentru a preveni abandonul școlar
- organizarea unor reuniuni municipale pentru discutarea unor probleme importante legate de educație
- audierea plângerilor cetățenilor în legătură cu educația și condițiile de viață ale copiilor
- clarificarea rolurilor specifice ale celor implicați, pentru a se asigura că nici un copil nu este pierdut din vedere și că intervențiile sunt convergente
- coordonarea campaniilor de conștientizare publică cu privire la importanța educației universale
- sprijinirea școlilor în obținerea de fonduri prin programul “Îmbunătățirea colaborării școală-comunitate în zonele rurale”⁵⁰ al MECT și alte surse.

Cost per copil: neglijabil⁵¹

1.c. Obligativitatea administrațiilor locale de a desfășura campanii de recrutare anuale pentru identificarea copiilor care nu merg la școală și înscrierea acestora, cu obiectivul 100% rata de înscriere a copiilor la grădiniță și în școala primară

Mulți copii dezavantajați din România nu merg deloc la grădiniță, se înscriu târziu în clasa întâi (la vârsta de 8 sau 9 ani), nu frecventează școala regulat, și abandonează școala între clasa a patra și clasa a opta. Un procentaj mic dar semnificativ de copii nu merg niciodată la școală. (În medie, copiii romi petrec în școală 6,8 ani, față de media națională de 11,2 ani)

Aproape invariabil aceste situații apar ca rezultat al sărăciei extreme, al faptului că părinții au un nivel foarte scăzut de educație, și al diferitelor forme de discriminare, adesea subtile, din partea autorităților publice, profesorilor și celorlalți copii. Cele mai des întâlnite piedici în calea educației sunt (a) lipsa banilor pentru pantofi, haine, rechizite, hrană, transport și (b) indiferența sistemului la nevoile speciale ale familiilor sărace cu un nivel scăzut de educație, care împiedică înmatricularea copiilor și frecventarea școlii.

Un exemplu recent din București este respingerea dosarului de înscriere la clasa I pe motiv că nu conține pe lângă actele necesare „20 de folii de plastic și 2 dosare”. Condiționarea înscrierii la clasa I de aducerea de către părinți a unor consumabile, chiar dacă sumele sunt modice, transmite un mesaj care contravine principiului de gratuitatea a educației obligatorii. Alte practici selective care apar pe parcursul anului școlar sunt bani pentru caiete speciale și culegeri, pentru fondul școlii, fondul clasei. Sumele variază de la o școală la alta, de la o clasă la alta dar se regăsesc în majoritatea școlilor.

Inspectoratul Școlar prin intermediul școlilor este răspunzător pentru aducerea la școală a copiilor de șase-sapte ani.⁵² (În multe zone rurale, învățătorii îi înscriu pe copiii de clasa întâi, dar acest lucru pare să fie mai degrabă legat de nevoia de a asigura efectivul de elevi decât de dorința de a se asigura că nici un copil nu este lăsat în afara sistemului de educație.) În zonele urbane cu o populație ridicată, cadrele didactice și personalul școlilor în general nu consideră că este responsabilitatea lor să îi aducă pe copii la școală.

Simplul fapt că unii copii nu sunt înscriși la școală constituie o deficiență gravă a sistemului. Autoritățile locale au obligația de a înscrie toți copiii la școală. Acest lucru nu trebuie să depindă numai de părinți. Infrastructura și politicile pe educație trebuie proiectate astfel încât să includă toți copiii, chiar dacă unii

⁵⁰ Programul de parteneriat între școală și comunitate, componenta Finanțări pentru școli (în cadrul Programului de educație rurală lansat de Ministerul Educației), prin care școlile pot primi finanțări de \$4000 până la \$7000. <http://rural.edu.ro/index.php/articles/4> accesat în februarie, 2008

⁵¹ Membrii activează numai pe bază de voluntariat.

⁵² **Regulamentul de Organizare și Funcționare a Unităților de Invățământ Preuniversitar** art. 10 (5) școlile în cooperare cu administrația locală și Departamentul de Monitorizare a Populației, sunt obligate să efectueze un recensământ anual al copiilor cu vârste cuprinse între 6-7 ani, care locuiesc în zonele ardate.

părinți nu au cunoștințele sau capacitatea necesare pentru a duce singuri la bun sfârșit simpla înscriere a copiilor la școală.⁵³

Cea mai mare răspundere pentru completarea studiilor obligatorii îi revine guvernului. Nimeni nu ar trebui să aibă așteptarea ca părinții să fie obligați să acopere costuri pe care nu au cum să le suporte. Guvernul trebuie să asigure subvenții pentru acești copii și tot sprijinul de care au nevoie pentru a reuși⁵⁴.

Dovezi ale importanței campaniilor de recrutare din ușă în ușă efectuate în comunități sărace:

Ovidiu Rom derulează campanii de recrutare pentru înscrierea copiilor la grădiniță sau școală. În fiecare an, au fost identificați un număr semnificativ de copii de vârstă școlară în situații de risc (neînscriși, abandon școlar, frecvență sporadică, rezultate slabe la învățătură).

În timpul acestor campanii de recrutare s-au conturat niște situații care se repetă :

- copii cu deficiențe fizice minore, ai căror părinți presupun greșit că deficiența copilului înseamnă că nu poate frecventa școala
- copii care nu merg la școală pentru că stau acasă și au grijă de frații mai mici
- copii care stau acasă pentru că sunt „depășiți de vârstă” (au repetat clasa de trei ori, au abandonat pentru că au locuit în străinătate etc.) și nu sunt informați despre programe precum A Doua Șansă⁵⁵

Uneori identificăm și copii fără documente de identitate, dar în experiența noastră aceștia reprezintă un procentaj mic din rândul copiilor care nu frecventează școala.

Metodologie

Ovidiu Rom recrutează copii pentru școală din zone geografice prestabilite. La acest proces participă angajați ai OvR, voluntari, precum și asistenții sociali locali invitați să ia parte. Sunt postate afișe în comunitate pentru a:

- anunța perioada de desfășurare a recrutării copiilor pentru școală
- îndeamna părinții să își înscrie copiii cu vârsta de peste 5 ani la grupa pregătitoare sau școală în termen
- invita părinții să-și înscrie copiii de 5-6 ani la programul nostru de vară, în vederea pregătirii lor pentru succes școlar
- încuraja familiile să viziteze Centrul de Consiliere și Sprijin pentru Copii și Părinți, la care lucrează cu normă întreagă un asistent social, de la care pot obține informații sau asistență
- *informa copiii și părinților cu privire la telefonul copilului 08008200200 care asigură consiliere cu privire la respectarea drepturilor copiilor*

Recomandări:

- Comisia județeană, prin funcția de control, ar trage la răspundere autoritățile locale responsabile pentru școlarizarea tuturor copiilor din jurisdicția lor.

Cost per copil/an: 3€ (afișe, sisteme de colectare a datelor, training)

⁵³ Ruperea ciclului sărăciei, UNICEF

⁵⁴ Ruperea ciclului sărăciei, UNICEF

⁵⁵ Programul “A doua șansă” pentru educație primară, lansat în 2005, permite tinerilor și adulților să recupereze clasele I-IV. Programul se adresează tuturor celor care nu și-au făcut studiile primare și care au cel puțin 4 ani peste vârsta pe care ar fi avut-o în clasa respectivă (vezi Anexa 1 la Ordinul Ministrului Educației 5260/6.10.2005).

1.d. Finanțarea și implementarea obligatorie a Ordinului Ministrului Educației nr. 1539, cu responsabilități și remunerație adecvată pentru mediatorii școlari

Din experiența noastră, am observat că un bun mediator școlar poate avea o influență foarte mare în menținerea unei frecvențe școlare și a unor relații bune între școală și autorități. Mediatorii școlari romi au fost introduși în 1996 de către Romani CRISS și Institutul Intercultural din Timișoara. Prin proiectul Phare „Acces la educație pentru grupurile dezavantajate, cu focalizare pe romi,” în ianuarie 2008 funcționau 150 de mediatorii școlari calificați, iar alți 242 se aflau în formare. Până în ianuarie 2009, România ar putea avea 400 de mediatorii școlari calificați.

Mecanismul are însă în momentul de față anumite slăbiciuni:

1. Din cei 150 de mediatorii calificați, numai circa 70 lucrează în prezent ca mediatorii.
„Consiliile județene/locale trebuiau să aloce resurse și să angajeze mediatorii dar, deși meseria de mediator a fost înregistrată oficial în nomenclatorul ocupațiilor, încă nu există reguli clare pentru angajarea sau continuitatea acestor posturi, iar autoritățile locale participă la acest proces într-un ritm greoi. Fără un transfer clar de responsabilități și bugete, autoritățile locale pot să decidă, pur și simplu, că altele sunt prioritățile, și să renunțe la remunerarea mediatorilor școlari.”⁵⁶
2. Procesul de selecție a mediatorilor se bazează pe recomandările liderilor romi⁵⁷ (lideri politici, inspectorii școlari pe problemele minorităților, consilieri de relații interetnice din cadrul Prefecturilor). Adeseori, aceasta înseamnă că mediatorii sunt selectați prin Partida Romilor. Această intervenție politică în mediul educației adesea restricționează procesul de selecție și poate submina obiectivitatea intervenției de mediere.
3. O piedică semnificativă în formarea unor mediatorii eficienți este faptul că salarizarea este foarte puțin peste salariul minim. Ovidiu Rom a reușit să păstreze mediatorii buni în comunitățile în care lucrăm fie prin oferirea de stimulente materiale, fie prin retribuirea lor din propriul nostru buget. Ca organizație neguvernamentală avem o oarecare flexibilitate în această privință, dar cei mai mulți mediatorii sunt plătiți din bugetul local, cu foarte puține șanse de recunoaștere materială a unei prestații bune. Mulți mediatorii renunță la aceasta ocupație, având în vedere salariul și statutul modest.

Recomandări:

- campanii de recrutare pentru atragerea locuitorilor comunității (desfășurate sub conducerea inspectoratului școlar, a unui grup local de acțiune, a unei organizații non-guvernamentale)
- proces de selecție care include consiliul local și directorul școlii
- măriri de salariu pe baza frecvenței școlare a copiilor beneficiari
- directiva ministerială care să indice că fiecare școală cu un număr mare de elevi săraci trebuie să aibă un mediator calificat
- mediatorii instruiți să inițieze **programe de educație timpurie** pe baza modelului HIPPY (un program de instruire la domiciliu a părinților de copii preșcolari)⁵⁸
- instruire pentru cadre didactice și directorii de școală pe probleme de mediere școlară și sensibilitate culturală

Cost per copil/an: 168€

⁵⁶ EUMAP, p. 384-386

⁵⁷ EUMAP, p. 384

⁵⁸ HIPPY îi învață pe părinți cum să își pregătească copiii de 3-5 ani pentru școală. Sprijinți de para-profesioniști din comunitate și cu ajutorul unor pachete de activități simple, vizite la domiciliu și întâlniri de grup, părinții HIPPY învață cum să-și pregătească copiii pentru a avea succes în școală și mai departe. HIPPY a început ca un experiment în Israel în 1969 și s-a extins ulterior în 16 țări și 26 de state americane.

1.e. Neacordarea de finanțare din partea statului în caz de nerespectare a prevederilor legii

În SUA, legile menite să asigure desegregarea educației nu au început să fie aplicate la scară largă decât atunci când statele au fost amenințate cu pierderea fondurilor federale. Deși Curtea Supremă de Justiție a declarat școlile segregate rasial neconstituționale în 1954, legea nu a fost respectată în sudul extrem al SUA până în 1965, când a fost dată Legea pentru Educație Elementară și Secundară. Prin această lege s-a stabilit alocarea de fonduri suplimentare școlilor cu elevi săraci, în funcție de nevoi. Legea “a grăbit integrarea socială pentru că stipula interzicerea acordării de finanțare statelor în care se comiteau acte de discriminare.”⁵⁹

Este firesc ca oamenii să fie mai motivați să își realizeze obiectivele dacă sunt conștienți de pericolul unor penalități. Prin condiționarea finanțării de înscrierea copiilor și menținerea acestora în școală, guvernul ar arăta clar că acestea sunt o prioritate națională.

Recomandări:

- Condiționarea alocării de fonduri către școlile din comune și orașe, prin Consiliul Județean, de înscrierea și menținerea tuturor copiilor în școală.

Costuri per copil/an: 0€

2. Inițiative și măsuri educative

2.a. Formarea cadrelor didactice

Majoritatea învățătorilor nu sunt pregătiți să lucreze cu un număr mare de copii care nu au fost la grădiniță sau nu au fost educați în familie pentru a se integra cu ușurință în mediul școlar. De asemenea, nu au la dispoziție metodologii și resurse adecvate — și în general problemele de disciplină „umbresc” procesul de învățare academică.

Deși în teorie cadrele didactice din România cred că toți copiii merită aceeași educație, adesea sunt influențați de dificultățile pe care le întâmpină zilnic atunci când instruiesc copii cu probleme de comportament sau de sănătate cauzate de condițiile precare de locuit.

Cele mai multe cadre didactice sunt familiarizate cu conceptul de învățare centrată pe elev, dar în practica de zi cu zi învățătorul rămâne adesea în centrul orei și predomină învățarea prin memorare și repetiție mecanică. În formarea inițială pentru meseria de educator/învățător/profesor sunt incluse aspecte legate de toleranță, diversitate și multiculturalism – dar este vital ca acest tip de formare să fie continuă, dacă dorim să îi facem pe copiii și părinții din familiile dezavantajate să se simtă bine la școală și să îmbunătățim calitatea timpului petrecut la școală pentru toți copiii.

Educatorii și învățătorii se află în prima linie a luptei împotriva abandonului școlar. Dacă beneficiază de formare și oportunități, pot deveni agenți importanți ai schimbării în bine pentru elevii lor. Așa cum sistemul recompensează eforturile cadrelor didactice cu elevi care obțin premii la olimpiade, recompensarea eforturilor cadrelor didactice ale căror elevi în situații de risc sunt înscriși la școală și au o frecvență bună ar putea transmite clar mesajul că sistemul ia în serios educația elevilor celor mai săraci.

⁵⁹ Thernstrom, p. 214-215

Ovidiu Rom creează oportunități pentru dezvoltarea profesională interactivă pentru integrarea optimă la clasă a copiilor în situații de risc (neșcolarizați la timp, frecvență scăzută, abandon școlar), incluzând:

- aplicarea concretă a metodologiei de învățare centrate pe elev
- oportunități pentru cadrele didactice de a inova, de a discuta, reflecta și colabora
- observarea orelor și oferirea de feedback de către cadre didactice cu experiență în acest domeniu

Ovidiu Rom oferă de asemenea strategii pentru:

- adresarea problemelor de sănătate și igienă
- creșterea nivelului de înțelegere în legătură cu problemele de comportament pe care le pot avea adeseori copiii în situații de risc
- comunicarea cu părinții copiilor
- integrarea culturii române în curriculumul general (nu numai pentru copiii minoritari)

Recomandări:

- Ateliere pentru cadre didactice (patru sesiuni pentru cadre didactice de clasele 0-4)
- Aplicații concrete după fiecare formare, pentru a vedea dacă sunt relevante pentru practica cotidiană cunoștințele dobândite
- Formare pe aspecte sensibile din punct de vedere cultural, informații despre cultura și istoria romilor și materiale de curriculum
- Sporuri salariale semnificative pentru cadrele didactice care lucrează în comunități sărace (după modelul sporurilor salariale pentru zonele rurale)

Cost per copil/an: 21€

2.b. Ateliere de vară pentru pregătire școlară la nivel național, pentru toți copiii din familii cu venituri scăzute

După șase ani de ateliere de vară pentru integrarea școlară optimă a copiilor din comunități sărace, putem spune că aceste programe s-au dovedit a fi extrem de eficiente în atragerea și adaptarea copiilor la rigorile sistemului educațional. După primul an în care Ovidiu Rom a organizat ateliere de vară în două comunități sărace din Bacău, rata înscrierilor la grădinițele din ambele comunități s-a dublat.

Atelierele pentru integrare școlară optimă din timpul verii ridică nivelul de conștientizare și de confort al părinților, îi familiarizează pe copii cu mediul școlar (reducând astfel decalajul între copiii care au frecventat grădinița și cei care nu au putut să facă acest lucru) și îi atrag pe copii spre școală prin activități plăcute, care stimulează creativitatea, curiozitatea și dorința de a învăța. Aceste programe sunt foarte eficiente pentru adaptarea copiilor la grupa pregătitoare, clasa I sau modulele de A Doua Șansă.

Prin programul Phare au fost organizate ateliere de vară în anumite școli, dar nu sunt o practică comună în cele mai multe comunități sărace deoarece:

- nu există fonduri specifice pentru ateliere de vară
- stimulentele oferite cadrelor didactice sunt mici⁶⁰
- recunoașterea eforturilor cadrelor didactice este nereglementată, fiind percepută mai mult ca voluntariat decât ca o responsabilitate a școlii față de nevoile comunității

⁶⁰ Potrivit anexei la O.M.Ed.C. 5669/15.11.2006, cadrele didactice pot primi puncte pentru "egalitatea în educație" (de ex. pentru activitatea în programe prescolare de vară, cursuri de pregătire, lucrul cu copii cu nevoi speciale, și educația părinților). Dar, din 100 de puncte, acestea însumează 0.5-4 puncte, un număr foarte mic în comparație cu numărul de puncte acordat pentru realizări academice superioare.

- puține cadre didactice au experiență în asemenea programe desfășurate pentru copii care nu au beneficiat de educație formală

Pachetul educațional **Șotron** al Asociației Ovidiu Rom este bazat pe Proiectul Head Start, a cărui metodologie plasează copilul în centrul procesului educațional. Head Start este un program cu reputație mondială, creat de Departamentul de Sănătate și Servicii SUA în 1965. Programul promovează pregătirea pentru școală prin servicii educaționale, de sănătate, nutriționale, sociale și de altă natură, oferite copiilor care trăiesc sub limita sărăciei. Programele sunt administrate la nivel local, de către organizații non-guvernamentale și școli. În anul 2007, metodologia „Șotron” (pachetul include Cartea - Caiet pentru Copii, Ghidul Dascălului, ateliere de pregătire pentru cadre didactice, părinți și pentru copii și resurse pentru clasă specifice acest ei metodologii) a fost implementată în 60 de școli și grădinițe, din opt județe. În total, 70 de cadre didactice au aplicat metodologia Șotron și 1700 de copii au participat la atelierele de vară.

Recomandări :

- alocarea de fonduri și stimulente pentru școli pentru a organiza ateliere de vară pentru copiii în situații de risc școlar (ale căror familii se califică pentru ajutor social)

Cost pe copil/an: 21€

2.c. Grădinița PENTRU TOȚI obligatorie de la cinci ani

„Investiția în educația timpurie este cea mai profitabilă investiție în educație, deoarece are cele mai multe beneficii individuale și sociale, și cele mai reduse costuri.”
European Expert Network on Economics of Education⁶¹

Educația timpurie are un rol important în reducerea abandonului școlar și a delincvenței; crește șansele unui viitor socio-economic mai bun, și ridică nivelul de sănătate al populației.⁶² Copiii care merg la grădiniță au un avantaj educațional asupra celor care nu merg, pentru ca sunt deja familiarizați cu mediul școlar și cu cerințele sale și au fost deja expusi la conceptele de bază (de ex. nume de culori, numerele până la 10, litere, forme geometrice etc).

Educația timpurie îi ajută de asemenea pe copii să interacționeze cu alți copii din afara propriei familii. Perioada de dinainte de școală este deosebit de importantă pentru copiii din familiile și comunitățile care au fost în mod tradițional excluse din sistemul educațional, precum și pentru acei copii a căror limbă maternă minoritară sau condiții de viață nu le-au oferit oportunități de stimulare educațională timpurie.⁶³

Uniunea Europeană consideră investițiile în educația timpurie o măsură prioritară pentru creșterea eficienței și echității sistemului educațional.⁶⁴ EUMAP⁶⁵ și Planul de acțiune al Decadei romilor sprijină de asemenea obligativitatea grădiniței pentru toți copiii.⁶⁶ Raportul Prezidențial asupra Educației pe anul 2007 recomandă

⁶¹ Rețeaua de experți europeni în domeniul economiei educației www.education-economics.org, citată de “România educației, România cercetării” Raport prezidențial, pag. 13

⁶² Raportul Nevoi și Priorități de Schimbare Educațională în România – fundament al dezvoltării și modernizării învățământului preuniversitar, comisionat de Ministerul Educației pentru perioada Oct 2006 - Mai 2007, citat de “România educației, România cercetării” Raport prezidențial, pag. 13

⁶³ Ruperea ciclului sărăciei, UNICEF

⁶⁴ Eficiența și echitatea în educația europeană și sistemele de formare, Comisia comunitatilor europene, Com (2006) 481, final

⁶⁵ EUMAP sugerează că Ministerul Educației ar trebui “sa se asigure că toți copiii au acces la programe preșcolare pe durata a doi ani, cu program normal, prin extinderea anului pregătitor la doi ani pentru toți copiii dezavantajați” EUMAP, p. 335.

⁶⁶ Decada pentru incluziunea romilor, Planul național de acțiune pe educație (proiect), Agenția națională pentru romi, 2007

ca ultimul an de grădiniță să fie obligatoriu „pentru pregătirea copilului pentru cerințele mediului școlar și pentru a asigura echitatea și egalitatea în educație.”⁶⁷

Legislația românească în vigoare prevede că grupa pregătitoare este generalizată⁶⁸ – ceea ce înseamnă că toți copiii au dreptul să participe la această grupă și că grădinițele trebuie să asigure respectarea acestui drept – dar nu este obligatorie, prin urmare părinții nu sunt obligați să își trimită copiii la grădiniță. Un alt fapt care îngreșește accesul la educație preșcolară este numărul de copii mai mare decât numărul de locuri în grădinițe.

Recomandări:

Legea trebuie să introducă și responsabilități și sancțiuni clare pentru persoanele în funcții publice care nu respectă legea. Serviciile la nivelul comunității trebuie asigurate de autoritățile locale în tandem cu organizațiile neguvernamentale, pentru a se putea astfel rezolva problemele cauzate de izolarea geografică, lipsa de resurse financiare, indiferența sau împotrivirea părinților etc.

Cost pe copil/an: 96€

3. SPRIJIN PENTRU COPIL ȘI FAMILIE

3.a. Acordarea de stimulente familiilor cu venituri mici pentru (1) înscrierea copiilor la timp la grupa pregătitoare sau la școală, (2) menținerea frecvenței școlare la cel puțin 80% și (3) motivarea părinților de a participa la întâlnirile lunare cu cadrele didactice, mediatorii școlari și asistenții sociali.

Ovidiu Rom recunoaște importanța stimulentei acordate părinților pentru participarea la întâlniri și ateliere.

În parteneriat cu Unilever, Ovidiu Rom oferă regulat mici pachete cu produse de curățenie și de igienă personală părinților care participă la întâlnirile cu părinți și profesori.

Propunerea noastră este ca școala să acorde familiilor cu venituri mici bonuri de masă, similare celor pe care angajatorii le oferă salariaților (în valoare de 200 de lei), la înscrierea fiecărui copil, la sfârșitul fiecărui semestru și la încheierea atelierelor de vară. În schimbul acestui ajutor, familiile se angajează să:

- își înscrie copiii în vârstă de 3, 4 sau 5 ani la grădiniță înainte de data limită anunțată de minister
- își înscrie copiii în vârstă de 6 ani în clasa I până la data anunțată de minister
- se asigure că prezența la școală sau la grădiniță a copiilor este de cel puțin 80%
- se asigure că prezența la atelierelor de vară a copiilor este de 100%

Astfel, o familie cu doi copii mici, pe care îi înscrie, să presupunem, unul la grădiniță și unul în clasa întâi, ar primi un ajutor în bonuri de masă în valoare de 400 de lei. Dacă prezența copiilor la școală și respectiv la grădiniță va fi cea agreată, la sfârșitul fiecărui semestru, precum și la încheierea atelierelor de vară, familia va primi un ajutor în valoare de 400 de lei, însemnând un ajutor anual de 1600 de lei.

Oferirea acestor stimulente au următoarele efecte pozitive:

1. recompensarea familiilor pentru înscriere timpurie
2. motivarea părinților săraci să asigure frecvența regulată la școală a copiilor lor
3. creșterea micro-economiei comunității
4. îmbunătățirea nutriției copiilor

⁶⁷ România educației, România cercetării, Raport prezidențial

⁶⁸ Raport prezidențial: România educației, România cercetării

Recomandări:

- utilizarea ONG-urilor locale pentru a monitoriza prezența elevilor și participarea părinților
- crearea unui mecanism de distribuire a cupoanelor
- includerea măsurilor de prevenire a fraudelor (folosirea cupoanelor pentru alte produse în afara alimentelor, comisioane de utilizare etc.)

Costuri per copil/an: 228€

3.b. Prânzuri calde gratuite și vouchere pentru rechizite și uniforme pentru copiii din familii cu venituri reduse

Deși educația primară este oficial gratuită, școala implică costuri care pot depăși posibilitățile familiilor sărace, în special dacă au mai mult de un copil. Costurile sunt cel mai frecvent invocat motiv pentru care părinții nu își trimit copiii la grădiniță și amână înscrierea copiilor în ciclul primar. Costurile legate de școală includ haine, rechizite, transport. Cadourile oferite profesorilor, o practică des întâlnită în România, reprezintă o greutate în plus pe umerii acestor familii care trăiesc la limita subsistenței.

Rechizite: O dată pe an școlile oferă elevilor din ciclul primar care întrunesc criteriile (venituri sub 250 lei pe membru de familie) un set minimal de rechizite, care include: un ghiozdan, creioane, stilou, caiete, un Abecedar și acuarele. Școala începe pe 15 septembrie, dar rechizitele ajung de cele mai multe ori cu întârziere (de exemplu, pentru anul școlar 2007-2008 rechizitele pentru județul Dâmbovița au ajuns în ianuarie 2008) și în general nu sunt suficiente decât pentru un semestru. Deși în principiu elevii primesc manualele gratuit, unele cadre didactice le cer elevilor să cumpere caiete speciale, culegeri în plus.

Problema nu e doar că părinții nu au bani pentru aceste lucruri, ci că uneori le e rușine să recunoască în fața copilului sau cadrelor didactice că nu își pot permite lucrurile de care are nevoie copilul lor. Le vine mai ușor să amâne înscrierea copilului la școală, sau să nu îl ducă deloc.

Cost per copil/an: 50€

Haine: La programele noastre de vară, unii copii au venit în picioarele goale, în pijama sau chiar în hainele de „sărbătoare” – pentru că nu aveau alte haine. Unii directori de școală ne-au spus că nu e nevoie de uniforme, pentru ca apoi să descoperim ca ceilalți copii (din familii ceva mai înstărite) aveau uniforme. Într-o comunitate tradițională de romi, atât părinții cât și copiii s-au bucurat foarte mult când le-am oferit uniforma standard, pepită (într-adevăr, nu obligatorie, dar necesară deoarece ceilalți copii aveau uniforme).

Dacă dorim cu adevărat să îi aducem la grădiniță și la școală copiii din familiile care trăiesc sub limita inferioară a sărăciei, atunci trebuie să le asigurăm un pachet școlar adecvat.

Costuri per copil/an: 100€ (2 uniforme, un palton, două perechi de pantofi solizi)

Hrană: Programul ‘Cornul și laptele’ care le oferă copiilor din grădinițe și școala primară o gustare începând din anul 2002, constituie cu siguranță un pas în direcția dorită, dar nu e nici pe departe suficient pentru a compensa pentru deficitul de hrană de pe urma căruia suferă copiii săraci – și se merge prea departe neîncercându-se să se facă diferența între copiii săraci și cei provenind din familii care le pot asigura hrana de care au nevoie.

În cele mai multe țări dezvoltate, copiilor care trăiesc sub limita sărăciei li se asigură micul dejun și prânzul gratuit. În SUA, orice copil își poate asigura o masă contra cost prin Programul Național pentru Prânz în Școli (NLSP), dar copiii din familii cu venituri de cel puțin 130% sub limita sărăciei pot beneficia de o masă gratuită. Cei cu venituri între 130%-180% față de limita sărăciei se califică pentru mese cu preț redus. NSLP

este un program susținut din fonduri federale, care se desfășoară atât în școli de stat, cât și în școli particulare. Prin acest program este asigurată hrană sănătoasă, la preț redus, pentru copiii care merg la școală în fiecare zi. Districtele școlare primesc subvenții în bani, precum și donații în produse de la Departamentul pentru Agricultură, pentru fiecare masă pe care o asigură. Au în schimb obligația de a asigura prânzuri care corespund criteriilor federale, și de a oferi prânzuri gratuite copiilor care îndeplinesc criteriile.⁶⁹ În ianuarie 2008, 130% față de limita sărăciei însemna un venit de \$26,845 pentru o familie de patru persoane. Cea mai mare parte din sprijinul USDA este sub formă de ramburs monetar pentru fiecare masă asigurată.

Costuri per copil pe an: 350€

Recomandări:

- asigurarea de uniforme, pantofi și haine gratuite pentru copiii care trăiesc sub limita sărăciei
- asigurarea de manuale și rechizite gratuite pentru copiii care trăiesc sub limita sărăciei
- programe subvenționate, dar *descentralizate*, pentru distribuirea de hrană și vitamine pentru toți copiii, dar gratuit numai pentru copiii care trăiesc sub limita sărăciei
- interzicerea “atențiilor” pentru cadre didactice
- aplicarea interdicției de a da lecții particulare, contra cost, propriilor elevi

3.c. Servicii medicale, oftalmologice, dentare și de logopedie oferite în școlile cu un număr mare de copii în situații de risc

„Alături de specialiști în sănătate, educație și nutriție, autorii de strategii recunosc importanța unor intervenții integrate ...”⁷⁰
Mary Eming Young

„Copiii din familii sărace văd mai puțin bine decât cei din familii cu venituri medii, în parte din cauza unor factori legați de perioada prenatală și de asemenea din cauza modului în care le este antrenată vederea la vârste foarte mici. Au o igienă orală mai scăzută, suferă mai des de saturnism, astm, beneficiază de o nutriție mai proastă, îngrijiri medicale mai puțin adecvate, sunt mai expuși la riscurile fumatului și la o mulțime de alte probleme de sănătate. Fiecare dintre aceste diferențe de clasă socială cu impact asupra stării de sănătate pot avea un efect substanțial asupra rezultatelor la învățatură ale unui copil; luate împreună, efectul lor este probabil uriaș.”⁷¹

Echipa Ovidiu Rom a observat că mulți copii din comunitățile sărace au dificultăți de auz și de vorbire, din cauza atenției insuficiente pe care părinții cu un nivel redus de educație o acordă corectării pronunției copiilor lor, și a lipsei de îndrumare în dezvoltarea vorbirii copiilor. Fără asistență logopedică, pentru acești copii este dificil să citească și să scrie corect, din cauza felului greșit în care percep diferite sunete. Peste jumătate dintre cei 184 de copii din județul Dâmbovită participanți la atelierele de vară din 2007 aveau diverse probleme de vorbire.

Cost per copil/an: 31€

3.d. Implicarea unor organizații neguvernamentale locale puternice în implementarea și monitorizarea măsurilor enunțate mai sus

România are multe organizații neguvernamentale competente, grație capitalului de dezvoltare și asistenței tehnice oferite de PHARE, USAID, UNICEF, Salvați Copiii și alte organizații internaționale. Dar multe din

⁶⁹ <http://www.fns.usda.gov/cnd/lunch/AboutLunch/NSLPFactSheet.pdf>

⁷⁰ *Dezvoltarea timpurie a copilului: Investiție în viitor*, Mary Eming Young, Banca Mondială, 1996

⁷¹ Rothstein, *Clasa socială și școala...*, p. 3

aceste organizații au fost afectate de micșorarea considerabilă sau chiar stoparea finanțărilor, ca rezultat al intrării României în Uniunea Europeană. Aceste organizații au foarte multe de oferit și ar trebui cooptate în eforturile de școlarizare a copiilor dezavantajați. Ele pot oferi personal calificat, supraveghere și expertiză, pot ajuta școlile să atragă resurse importante din comunitatea locală și pot oferi programe pentru copii în afara orelor de școală.

Recomandări:

- includerea în bugetele locale pentru “campanii de recrutare școlară” a unui profesionist din cadrul unui ONG local, care să fie selectat de Grupul Local de Acțiune și să lucreze cu normă întreagă pentru proiect
- obținerea sprijinului UNICEF pentru stabilirea unei rețele de comunicare între ONG-urile care participă la acest program
- implicarea organizațiilor independente care lucrează la nivel național (Corpul Păcii, YMCA, Salvați Copiii, FONPC etc.)

Costuri per copil/an: 288€

Costuri anuale totale per copil (fără componenta de conștientizare): 1556€

Costuri anuale naționale pentru școlarizarea copiilor în situații de risc: €311,280,000

50% fonduri structurale UE: €155,640,000

40% fonduri guvernamentale: €124,512,000

10% sectorul privat: € 31,128,000

4. Campanie de conștientizare și implicare a societății

Ovidiu Rom este în proces de a aplica pentru un grant PHARE în parteneriat cu Ministerul Educației, Cercetării și Tineretului, Autoritatea Națională pentru Protecția Copilului și Asociația Telefonul Copilului, pentru a crea o campanie de conștientizare a opiniei publice cu privire la importanța educației pentru fiecare copil din România. Campania va folosi Telefonul Copilului ca instrument de comunicare și colectare de date. Companiile vor fi invitate să includă mesajul nostru pe produsele lor și în materialele de comunicare. Trutsturi mari de media (Media Pro a fost deja de acord să se implice) vor fi abordate pentru a ajuta la diseminarea largă a mesajului, în vederea:

4.a. Motivării părinților să își trimită copiii la grădiniță

4.b. Informarea părinților cu privire la procedurile și termenele limită pentru înscrierea la școală a copiilor lor, cât și cu privire la obligațiile și drepturile legale pe care le au în vederea asigurării accesului copiilor lor la educație de calitate

4.c. Conștientizării opiniei publice cu privire la drepturile lor legale și la obligațiile sociale de a cere guvernului să pună în practică legile care se referă la dreptul la educație al fiecărui copil.

4.d. Motivării cadrelor didactice să își dedice energiile către succesul copiilor cu risc școlar în cel puțin aceeași măsură în care și le dedică pregătirii elevilor cu performanțe școlare deosebite.

VI. O coaliție de părți responsabile și interesate

Astăzi începem să ne asigurăm că lumea pe care le-o lăsăm copiilor noștri este mai bună decât cea în care trăim acum.

Barack Obama 1961- candidat afro-american la președinția Statelor Unite

Până acum, cele mai multe eforturi de îmbunătățire a rezultatelor școlare ale romilor au fost inițiate de organizații internaționale și implementate de guvern. Raportul EUMAP pentru România al Institutului pentru o Societate Deschisă începe cu următoarea observație: „Guvernul a adoptat cu multă energie strategii și programe menite să îmbunătățească situația romilor în general, și a făcut din educația romilor o prioritate în alocarea fondurilor europene. Cu toate acestea, implementarea acestor politici e mult mai slabă decât sugerează obiectivele ambițioase, iar în calea unei educații de calitate pentru copiii romi se interpun în continuare o gamă largă de obstacole.”⁷²

Rata abandonului școlar la ciclul primar a crescut de la 0,6% în 2001 la 1,5% în 2006, iar pentru clasele I-VIII practic s-a triplat – de la 0,6% la 1,8%. Din aceasta se poate vedea că eforturile de până acum, deși laudabile, nu au atins masa critică necesară pentru a avea un impact asupra decalajului educațional dintre copiii romi și media la nivel național.

Ridicarea nivelului academic al copiilor dezavantajați nu se poate face decât printr-o intervenție MAJORĂ la nivel național, în care să se implice o gamă mult mai largă de factori responsabili decât cei care au fost implicați până acum. Pe lângă colaborarea dintre autoritățile centrale, județene și locale, e necesară implicarea activă a cetățenilor, a oamenilor de afaceri, a organizațiilor independente, a bisericii și a mass-media. Susținem că intervenția trebuie realizată atât de sus în jos, CĂT ȘI de jos în sus – de sus în jos prin implicarea liderilor din sectorul de afaceri, a liderilor bisericii și a canalelor principale de comunicare mass-media, și de jos în sus prin activități desfășurate de grupuri locale de acțiune, cu implicarea la nivel local a sectorului privat, a organizațiilor non-guvernamentale, a bisericilor și mass-mediei.

Ovidiu Rom se angajează să promoveze această inițiativă în rândurile mass-media și în sectorul de afaceri. Ne-am propus o țintă de 90% finanțare guvernamentală (50% fonduri structurale UE și 40% de la guvernul României), cu o contribuție de 10% din partea sectorului privat. Deși tradițional educația este responsabilitatea statului, practica ne-a arătat că implicarea și investițiile făcute de sectorul privat pot constitui un excelent stimulent și totodată un sistem de control și echilibrare a situațiilor ce pot apărea.

Considerăm de asemenea că este esențial ca această inițiativă să se bucure de participarea bisericilor, și ne bizuim pe partenerii noștri pentru a obține sprijinul Bisericii Ortodoxe, Romano-Catolice și a altor grupuri religioase care pot influența opinia publică.

Mijloace de sprijin:

- Companiile intră în programul „Adoptă o Școală”⁷³, acoperind astfel 8-10% din costurile programului Fiecare Copil în Școală (vezi buget) și asigurând supraveghere, donații în produse și consultanță.
- Angajații diracționează 2% din impozite către școala adoptată
- Angajații voluntariază ca mentori pentru elevi ai școlii adoptate aflați în situații de risc de abandon școlar
- Posturi de TV și radio transmit Anunțuri în Slujba Comunității generate de către companii

⁷² *Acces egal la educație de calitate pentru romi*, Programul UE pentru monitorizare și advocacy (EUMAP) OSI, 2007, p. 331

⁷³ Adaptat după modelul “adopta o autostradă,” care oferea companiilor și asociațiilor posibilitatea de a se angaja să pastreze o bucată de autostradă curată.

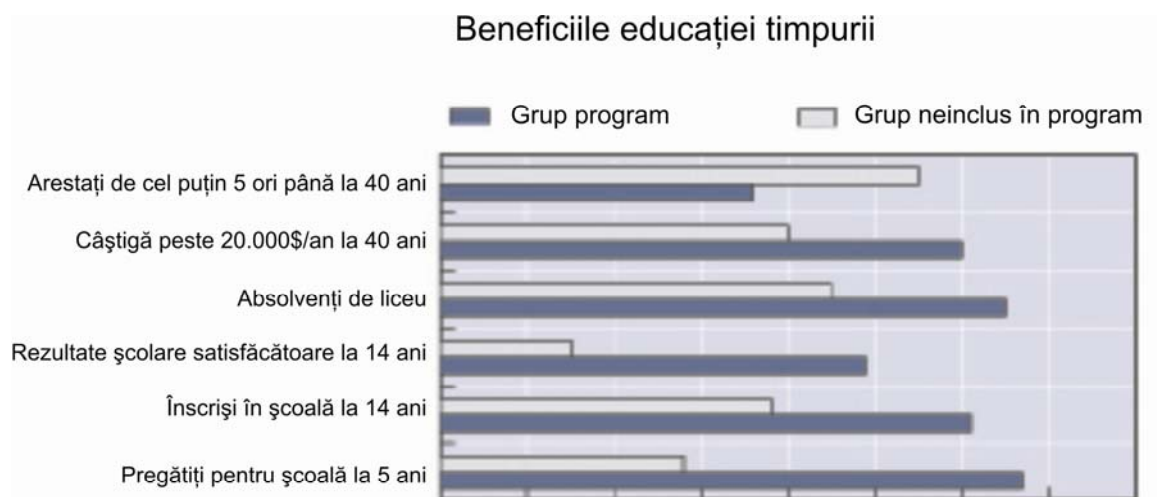
- Posturi de TV/radio, precum și presa scrisă promovează Fiecare Copil în Școală
- Bisericile încurajează membrii să se ofere ca voluntari și adună donatii pentru școlile locale care participă în programul FCS.
- Finanțare parțială prin fondurile structurale UE

VII. Prețul indiferenței

Copiii ale căror minți nu sunt stimulate adecvat la o vârstă fragedă plătesc pentru acest deficit timpuriu toată viața – și la fel face și societatea. Spre deosebire de copiii mai norocoși, acești copii au mult mai puține șanse în școală, pot abandona școala devreme, pot fi practic analfabeți și nu pot obține mai târziu decât locuri de muncă marginale. Toți acești copii care au suferit de pe urma lipsurilor la o vârstă fragedă afectează productivitatea și prosperitatea economică națională. Armean Choksi, Banca Mondială

În 1962, 58 de copii dintr-un cartier sărac din Ypsilanti, Michigan, au fost selectați aleator pentru a participa la un program preșcolar experimental, în timp ce alți 58 de copii, trăind în condiții identice, nu au frecventat grădinița. Viețile acestor copii au fost urmărite continuu de atunci. Pe măsură ce se apropia sfârșitul perioadei preșcolare, șansele copiilor care frecventau grădinița de a fi repartizați la școli pentru copii cu cerințe educaționale speciale scădeau. Atitudinea lor față de școală era mai bună, iar părinții lor manifestau mai mult entuziasm pentru școlarizarea copiilor. Media obținută de acești copii la liceu a fost mai bună, iar până la vârsta de 19 ani, două treimi dintre ei au terminat liceul – față de 45% dintre copiii care nu au frecventat grădinița.

Impactul anilor de grădiniță persistă chiar și acum, 40 de ani mai târziu. Din orice unghi am privi – educație, venit, infracționalitate, stabilitatea familiei – contrastul dintre cele două grupuri de copii este izbitor. **La vârsta de 27 de ani, cei care frecventaseră grădinița au obținut punctaje mai mari la examenele care le testau cunoștințele. Aproape de doua ori mai mulți dintre ei au terminat o facultate. Mai mulți dintre ei au locuri de muncă. Este mai mare numărul celor care pot ajunge să aiba propria locuință, mașină și cont bancar. Din rândurile lor e mai puțin probabil să fi fost persoane care să beneficieze de ajutor social, iar venitul pe care îl au îi plasează cu mult deasupra sărăciei. În comparație cu grupul de control, din rândurile celor care au frecventat grădinița este mai mic numărul celor arestați pentru infracțiuni serioase.**⁷⁴ David Kirp, *The New York Times*

Sursă : OECD (2006), *Starting Strong II: Early Education and Care*, OECD, Paris, Figure 5.1.

⁷⁴ “Nivelarea terenului: Viața mult după Head Start”, David L. Kirp, *New York Times*, 21 noiembrie, 2004

După Richard Rothstein „aceste rezultate se potrivesc cu dovezile non-empirice. Copiii care și-au început educația la grădiniță, prin programul Head Start, au mai puțină nevoie de educație specială (pentru copii cu nevoi speciale) și au un risc mai scăzut de a repeta clasa decât cei care nu au participat la program. Adolescenții și tinerii care au frecventat centrele Head Start când erau copii au o stare generală de sănătate mai bună, câștigă mai bine, au o rată mai scăzută a infracționalității, și o rată mai mare de absolvire a liceului și a facultății decât tineri în situații similare, care, însă, nu au participat la programul Head Start... beneficiile non-cognitive ale programului Head Start, cum ar fi evitarea activitatilor infracționale, durează se pare ani și ani.”⁷⁵

În România de azi, costul anual al școlarizării unui copil este de 486€⁷⁶; costul încarcerării pe un an este de aproximativ 3600€⁷⁷. Iar în suma aceasta nu includem pierderea veniturilor și beneficiile sociale ce ar apărea dacă omul încarcerat ar fi absolvent de liceu și ar lucra în economia națională.

Aproape în fiecare săptămână, în mass-media internațională apare câte un articol despre acuzații de încălcare a legii de către emigranți săraci din România. NU contează dacă originea acestor infractori este romă, dacă sau slavă. S-au născut în România, vorbesc românește și călătoresc cu pașaport românesc. Sunt cetățeni români bona fide, a căror educație le permite să își „câștige existența” numai prin muncă manuală prost plătită sau alte tipuri de activități ilegale precum cerșitul, furtul, prostituția. În acest moment nu mai contează a cui e vina. Ce contează este că România nu are altă alternativă decât să se ocupe de această problemă. Dacă nu reușim să eliminăm decalajul crescând între copiii romi și restul copiilor, atunci nu ne putem aștepta la altceva decât la creșterea sărăciei și a ratei infracționalității, și la o imagine din ce în ce mai proastă a României în afara granițelor țării.

Trebuie să punem capăt acestui ciclu al sărăciei. România este o țară cu multe resurse, în care asistăm la o creștere a „clasei milionarilor,” și către care se îndreaptă investitori și fonduri europene. România — este de mărimea statului Oregon, cu o populație mai mare decât a zonei metropolitane din New York⁷⁸ - are mijloacele necesare pentru a-și educa toți cetățenii.

Avem voința de a deveni lideri în eradicarea unei probleme care există în toată Uniunea Europeană, și care are o soluție clară: o investiție majoră în bunăstarea și educația preșcolară și școlară a fiecărui copil?

⁷⁵ Rothstein, p. 123-125

⁷⁶ Ministerul Educației, Starea Învățământului din România, 2007, p. 14.

⁷⁷ http://www.ziarulprahova.ro/articol~categorie-social~stire-20596~%e2%80%9epentru-intretinerea-unui-detinut-statul-cheltuieste-lunar-circa-300~cauta-eduard-stasie~perioada-toata_arhiva.html accesat la 30 ianuarie, 2008.

⁷⁸ Combined Statistical Area (CSA) cu o populație estimată de 21.903.623(in 2005). Wikipedia http://en.wikipedia.org/wiki/New_York_metropolitan_area, accesat in 29 Ian. 2008.

VIII. Estimarea Costurilor Anuale

*Educația este pașaportul nostru către viitor,
pentru că ziua de mâine aparține celor care se pregătesc astăzi.
Malcolm X – Activist Afro-American 1925-1965*

Costuri anuale pentru o școală cu 50 de elevi eligibili	unitate	cost unit.	nr de unit.	cost anual	autorități	alte surse	per elev	
1. Grupul Local de Acțiune	întâlniri	întâlnire	0	12	0		0 €	
2. Procesul de înscriere la școală	coordonator (asistent social, mediator sau personal ONG)	pers.	0		0		3 €	
	postere	poster	1	50	50	50		
	Consumabile colectare date	asistent	5	10	50	50		
	traininguri	asistent	5	10	50	50		
3. Profesor pt. training	2 traineri pt. 5 zile (având o clasă de 20)	profesor	500	2	1000	1000	21 €	
	transport	profesor	10	2	20		20	
	materiale	profesor	5	2	10		10	
	altele	profesor	5	2	10		10	
	hrană	profesor	10	2	20		20	
4. Ateliere de vară	Asistent de profesor (4 săptămâni)	persoană	150	2	300	300	21 €	
	Snacks-uri (10 zile)	copil	10	50	500	500		
	materiale (10 zile)	copil	5	50	250		250	
5 Stimulente	Înregistrare școlară	copil	57	50	2850	2850	228 €	
	80% prezență în toamnă	copil	57	50	2850	2850		
	80% prezență în primăvară	copil	57	50	2850	2850		
	100% prezență în vară	copil	57	50	2850	2850		
6. Pachet suport școlar	rechizite	copil	50	50	2500	2500	500 €	
	uniforme	copil	100	50	5000		5000	
	masă caldă: 200 zile x 1.75€	copil	350	50	17500	17500		
7. Oftalmologie, stomatologie, logopedie	Doctor oftalmolog part-time	doctor	100 0	0.2	200	200	31 €	
	Doctor stomatolog part-time	doctor stomatolog	100 0	0.2	200	200		
	Corectii de vedere si dentare	intervenții	100	10	1000	1000		
	Doctor logoped part-time	doctor logoped	800	0.2	160	160		
8 Mediator Școlar	Salariu full-time	mediator	700	12	8400	8400	168 €	
9. Intăriri ale legislației	Asistent social, part-time	asistent	800	6	4800	4800	96 €	
10. Grădinița PENTRU TOȚI COPIII	creșterea costurilor pentru fiecare copil având în vedere costurile din 2007	copil	200	50	10000	10000	200 €	
11. Responsabilitatea Administrației Locale					0	0	0 €	
12. Retragerea fondurilor alocate pentru neconformare					0	0	0 €	
13 Participarea ONG-urilor locale	O persoană profesionistă care să lucreze full-time	asistent	100 0	12	12000	12000	288 €	
	cheltuieli		100	12	1200		1200	
	materiale		100	12	1200		1200	
TOTAL					77.820 €	70.060 €	7.760 €	1.556 €
						90%	10%	
TOTAL pentru 200.000 copii					280.152.000 €	31.128.000 €	311.280.000 €	

Bibliografie

- Advancing Education of Roma în România: Country Assessment & REF Strategic Directions*, Roma Education Fund, Budapest, 2007
- Breaking the Cycle of Exclusion: Roma children în Southeast Europe*, UNICEF, Serbia, 2007
- Class and Schools: Using Social, Economic, and Educational Reform to Close the Black-White Achievement Gap*, Richard Rothstein, Columbia University Press, 2004
- Planul Național de Acțiune al Deceniului de Incluziune a Romilor în Domeniul Educației*, Agenția Națională pentru Romi, 2007.
http://demo.itent.hu/roma/portal/downloads/Decade%20Documents/deceeniului_de_incluziune_a_romilor_domeniu_l_educației.pdf
- Early Child Development: Investing în the Future*, Mary Eming Young, The World Bank, 1996
- Equality for Roma în Europe*, Open Society Institute, 2006
- Equal Access to Quality Education for Roma*, EU Monitoring and advocacy Program (EUMAP), OSI, 2007
- Faces of Poverty, Faces of Hope: Vulnerability Profiles for Decade of Roma Inclusion countries*, UNDP, Bratislava, 2005
- No More Failures: 10 Steps to Equity în Education*, OECD, 2007
- Out of the Margins: a report on a Roma/African-American exchange*, American Friends Service Committee, Philadelphia, 1996
- Participarea la educație a copiilor romi: Probleme, Soluții, Actori*, Ministerul Educației și Cercetării, București 2002
- Roportul copiilor privind respectarea drepturilor copiilor în România*, Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Copilului, 2007
- Roma Inclusion Barometer*, OSI, București, 2007
- School Success for Roma Children: Special Schools Initiative*, Interim Report, OSI, 2001

Anexa A. Legislația românească cu privire la copii

România a aderat la Convenția Națiunilor Unite cu privire la Drepturile Copilului prin **Legea 18/1990** – lege care garantează drepturile copiilor și care le conferă acestora posibilitatea de a contribui pe deplin ca adulți la dezvoltarea economică și socială a țării.

Articolul 27 recunoaște dreptul copilului la un nivel de viață potrivit cu stadiul de dezvoltare fizică, mentală și socială. Statul este obligat să sprijine părinții în exercitarea acestui drept al copilului și, atunci când este necesar, să asigure asistență și sprijin material. Statul este obligat să protejeze și să garanteze drepturile tuturor copiilor de pe teritoriul său, inclusiv ale copiilor fără documente civile oficiale.⁷⁹

Legea 272/2004 cu privire la protecția drepturilor copilului. Articolul 47 afirmă că toți copiii au dreptul la o educație care să le permită dezvoltarea, în condiții nediscriminatorii, a aptitudinilor și personalității astfel încât să fie pregătiți să contribuie la dezvoltarea societății.

Legea 84/1995 completată prin Legea 268/2003 stipulează școlarizarea obligatorie până la clasa a 10-a, începând de la vârsta de 6 ani. Potrivit acestei legi, responsabilitatea pentru frecventarea învățământului obligatoriu de către copii revine părinților. În caz de nerespectare a acestei prevederi, părinții pot fi amendați cu 50-200 de lei. În cazul în care părinții nu pot sau nu își îndeplinesc obligațiile legale privitoare la educația copiilor, autoritățile locale și școlile au responsabilitatea legală de a interveni⁸⁰.

Legea 272, Articolul 48 impune Ministerului Educației, inspectoratelor școlare și școlilor să ia măsuri de prevenire a abandonului școlar cauzat de sărăcie. Organismele menționate sunt solicitate să ia măsuri active de acordare a unor servicii sociale adecvate în mediul școlar, incluzând: hrană, rechizite, transport și alte servicii considerate necesare pentru a asigura frecventarea școlii de către copil.⁸¹

Legea 272, Articolul 91 stipulează că orice persoană care, prin natura profesiei sau ocupației sale, lucrează direct cu un copil (de ex. cadrele didactice) și are suspiciuni în legătură cu existența unei situații de abuz sau de neglijare a acestuia este obligată să sesizeze serviciul public de asistență socială sau direcția generală de asistență socială și protecția copilului în a cărei rază teritorială a fost identificat cazul respectiv⁸². În directivele enunțate de ministru se afirmă că dascălii au obligația de monitoriza frecvența școlară a copiilor, a menține contactul permanent cu părinții, și de informa instituția de asistență socială/educație în legătură cu situația copiilor aflați în situații de risc de abandon școlar.⁸³

⁷⁹ Ruperea ciclului excluziunii: copiii romi din sud-estul Europei, UNICEF, Serbia, 2007, p. 9

⁸⁰ Legea 272/2004, art.45, (2): În cazul în care părinții sau persoanele care au, potrivit legii, obligația de a întreține copilul nu pot asigura din motive independente de voința lor, satisfacerea nevoilor minime de locuință, hrană, îmbrăcăminte și educație ale copilului, statul, prin autoritățile publice competente, este obligat să asigure acestora sprijin corespunzător, sub forma de prestații financiare, prestații în natură, precum și sub forma de servicii, în condițiile legii.

⁸¹ *Legea 272 pentru protecția drepturilor copilului, Art. 48, par. F*

⁸² Nerespectarea acestor obligații reprezintă o infracțiune gravă și se pedepsește conform legii. (Art. 134).

⁸³ **Regulamentul de Organizare și Funcționare a Unităților de Învățământ Preuniversitar** Art.84. (4): Personalul care lucrează în educație este obligat să informeze, dacă este nevoie, instituțiile publice de educație/asistență socială, Direcția pentru Protecția Copilului, în legătură cu aspectele care afectează demnitatea, și integritatea fizică și psihologică a copilului/elevului.

Școlile, cu sprijinul autorităților locale și al serviciilor de evidență a populației din cadrul poliției, au obligația de a efectua recensăminte școlare anuale, pentru înregistrarea copiilor cu vârsta de 6-7 ani din circumscripția școlară respectivă.⁸⁴

Nu toate prevederile de mai sus sunt puse în aplicare. Unele cadre didactice nici nu cunosc prevederile și sancțiunile stipulate de Legea 272.⁸⁵ Legea enunță clar măsurile în cazul copiilor care au abandonat școala sau se află în situații de risc de abandon școlar, dar nu se menționează nimic despre copiii care nu au fost înmatriculați niciodată.

Legea 272, Articolul 100 alocă **Autorității Naționale pentru Protecția Copilului (ANPDC)** obligația de a monitoriza modul în care sunt respectate drepturile copilului, și de a coordona și controla protecția și promovarea drepturilor copilului.

Legea 272, Articolul 102 solicită autorităților publice locale să garanteze și să promoveze respectarea drepturilor copilului.

Legea 272, Articolul 103 stipulează că autoritățile locale au obligația de a implica comunitatea locală în identificarea nevoilor comunității, precum și a soluțiilor pentru problemele sociale de care sunt afectați copiii. În acest scop, pot fi înființate structuri comunitare consultative (de ex. grupuri locale de acțiune). Aceste grupuri pot fi formate din reprezentanți ai bisericii, cadre didactice, oameni de afaceri, personal medical, lucratori sociali, lucratori ai poliției și alții. Funcția principală a acestor grupuri este de a rezolva cazurile identificate și de a răspunde la nevoile educaționale ale comunității. Grupul poate fi de asemenea consultat atunci când sunt necesare măsuri speciale de protecție. Membrii acestor comitete lucrează voluntar, și sunt aleși de primar și consiliul local.

Legea 272, Articolul 106 prevede că serviciile publice de asistență socială au obligația (1) de a monitoriza și analiza situația copiilor din circumscripția respectivă, și de a asigura respectarea drepturilor copiilor, ocupându-se de asemenea de colectarea corectă și analizarea datelor relevante; și (2) de a consilia și informa familiile despre drepturile și obligațiile pe care le au în legătură cu copiii lor, și de a informa în legătură cu serviciile disponibile la nivel local.

În momentul de față, aceste legi sunt interpretate într-o manieră de cele mai multe ori pasivă. De exemplu, SPAS are obligația de a monitoriza și analiza respectarea drepturilor copilului în circumscripțiile respective, inclusiv dreptul la educație, dar nu se implică în identificarea copiilor de vârstă școlară care nu sunt înmatriculați în școală. Această responsabilitate este considerată a fi domeniul exclusiv al școlilor.⁸⁶ Lipsa de claritate a legii, la care se adaugă lipsa de comunicare între agențiile locale, face posibilă alunecarea multor copii săraci printre crăpăturile sistemului. Ideal, structurile consultative ale comunității ar putea să fie un mecanism de legătură și de “control de calitate,” care să vegheze asupra respectării drepturilor copiilor – dar în prezent, în cele mai multe cazuri, nu îndeplinesc această funcție.

⁸⁴ **Regulamentul de Organizare și Funcționare a Unităților de Învățământ Preuniversitar** Art. 10 (5) Unitățile școlare, cu sprijinul autorităților locale și al serviciilor de evidență a populației, sunt obligate să efectueze recensământul anual al copiilor de 6-7 ani din circumscripțiile lor.

⁸⁵ În timpul unui seminar recent alături de cadre didactice și directori de școală din județele Dâmbovița, Brăila și Brașov, părerea generală a participanților a fost că profesorii știu că *pot* anunța autoritățile dacă un elev este în situația de abandon școlar – dar nu sunt conștienți de faptul că sunt obligați prin lege să facă acest lucru. Mai mult, cadrele didactice au afirmat că o informare scrisă a autorităților nu ar folosi la nimic, pentru că serviciile de asistență socială nu ar face probabil nimic. O profesoară a afirmat că directorul școlii unde lucrează nu încurajează cadrele didactice să raporteze astfel de cazuri, pentru că nu dorește agitație în jurul școlii lui.

⁸⁶ **Regulamentul de Organizare și Funcționare a Unităților de Învățământ Preuniversitar** Art. 10 (5) Unitățile școlare, cu sprijinul autorităților locale și al serviciilor de evidență a populației, sunt obligate să efectueze recensământul anual al copiilor de 6-7 ani din circumscripțiile lor.

Ordinul mediatorului școlar 1539/2007 stabilește cadrul legal conform căruia școlile pot obține un mediator școlar (o persoană din comunitatea locală, instruită special pentru a media între familii și școală)⁸⁷ dacă:

- sunt situate în comunități cu un număr mare de copii care nu merg la școală sau la grădiniță;
- elevii predominanți sunt romi sau de etnii diferite
- înregistrează rate ridicate de abandon școlar, frecvență scăzută sau rezultate academice slabe;
- au un procent mare de elevi din familii defavorizate;
- au mulți elevi dintr-o anumită minoritate, dar nu au și cadre didactice aparținând minorității respective.

Orice comunitate care identifică nevoia (părinți, școală, autorități, ONG-uri) poate solicita un mediator școlar. Dar în realitate (1) numărul mediatorilor școlari calificați este mai mic decât nevoia reală, (2) multe comunități sau școli care îndeplinesc criteriile nu au cerut un mediator, (3) multe comunități care au nevoie de mediatori școlari nu au un buget care să acopere costurile acestei poziții și (4) grila de salarizare este prea mică pentru a atrage și a menține mediatori școlari cu adevărat calificați. Majoritatea mediatorilor școlari angajați în prezent au fost formați în **27 de județe** prin programul EU Phare “Acces la educație pentru grupurile dezavantajate”. Vezi secțiunea V(8) pentru mai multe detalii.

⁸⁷ Pentru un istoric al instituției mediatorului școlar rom, vezi Secțiunea 3.4 p. 384-386 a Raportului EUMAP

Anexa B. Rezumat al studiului *Class and Schools* de Richard Rothstein

O problemă unanim recunoscută în domeniul educației [în Statele Unite] este reprezentată de diferențele de progrese între copiii provenind din familii sărace față de copiii provenind din pătura mijlocie, fie ei albi sau de culoare.

Caracteristicile demografice nu determină neaparat destinul unei persoane, dar caracteristicile familiei de proveniență joacă un rol deosebit de important în stabilirea pragului progresului realizabil de către un copil. Înțelegerea modului concret în care clasa socială afectează învățarea poate conduce la o mai clară înțelegere a modului în care diferențele de progres între copii pot fi reduse numai dacă măsurile de îmbunătățire a educației sunt concertate cu măsuri sociale și economice.

Diferențe la nivelul alfabetizării

Atunci când un copil are părinți educați, i se citește mai mult și este de asemenea mai mult încurajat să citească în continuare atunci când crește. Celor mai mulți copii cu părinți cu studii superioare li se citește zilnic înainte de vârsta la care copilul intră la grădiniță. În același timp, copiii cu părinți care au numai studii medii sau mai puțin beneficiază mult mai puțin de cititul zilnic de către părinți. Copiilor albi li se citește mai mult în anii de dinainte de grădiniță decât copiilor de culoare.

Un copil de 5 ani care începe grădinița după ce a răsfoit numeroase cărți de povești și are deja abilitatea de a recunoaște anumite cuvinte va fi mult mai ușor de instruit decât un copil care a ținut foarte rar o carte în mâini. Și copilul care n-a răsfoit multe cărți poate fi instruit dar, cu aceleași metode, copilul obișnuit deja cu cărțile are mai multe șanse să treacă un test de citire. Astfel încep diferențele la nivelul alfabetizării.

Dacă o societate în care există asemenea diferențe vrea ca toți copiii, indiferent de proveniența socială, să aibă aceleași oportunități de performanță academică, atunci trebuie să găsească modalități prin care copiii din medii dezavantajate să fie la fel de familiarizați cu cărțile atunci când încep școala precum copiii din pătura mijlocie a societății.

Pentru aceasta e nevoie să regândim cadrul instituțional în care se lucrează cu copiii, chiar de la vârste foarte fragede.

Proveniența socială influențează progresul *relativ* realizat de un individ oriunde în lume. Incapacitatea școlilor de a compensa dezavantajele cu care se confruntă copiii din familiile cu un nivel scăzut de educație nu e doar o slăbiciune a sistemului american, ci o realitate universală. Potrivit unui studiu internațional privind nivelul de alfabetizare al tinerilor de 15 ani, desfășurat în anul 2000, există o strânsă relație între ocupația părinților și nivelul de alfabetizare a copiilor.

Încurajarea părinților cu un nivel mai scăzut de educație să le citească copiilor nu poate elimina diferențele dintre copii la intrarea în școală. Copiii care își văd părinții citind, pentru a rezolva o problemă sau pentru a se relaxa, vor dori să citească la rândul lor mai mult. Părinții care vin de la serviciu cu materiale de citit oferă copiilor un exemplu din care aceștia înțeleg că cititul este o parte integrantă a vieții de zi cu zi. Părinții care citesc copiilor povești, dar altfel nu citesc niciodată dau un alt fel de exemplu.

Nu e important doar ca părinții să le citească copiilor; e important și cum o fac. Numeroase studii confirmă că părinții cu un nivel ridicat de educație citesc copiilor cu voce tare într-un anume fel. Părinții cu un nivel mai scăzut de educație adesea le impun copiilor să asculte fără să întrerupă, iar uneori chiar silabisesc cuvinte. De asemenea, atunci când îi întreabă pe copii despre o poveste, întrebările sunt cel mai adesea factuale, menite să verifice dacă au reținut diferite obiecte sau ordinea evenimentelor din poveste.

Părinții cu un nivel ridicat de educație pun întrebări care necesită un efort creativ, de interpretare sau corelare a faptelor: "Ce crezi că o să se întâmple acum?" "Îți amintești această întâmplare de ce am făcut noi ieri?" Pentru părinții din pătura mijlocie e mai probabil ca lectura să fie ceva distractiv. Copiii lor învață astfel că cititul este o activitate plăcută, ceea ce le va da o motivație în plus să citească pentru școală.

Diferențe la nivelul abilităților verbale

Există diferențe clare nu numai în modul în care părinții citesc copiilor, ci și în modul în care discută cu aceștia. Rezultatele la examene sunt influențate nu numai de cititul de la o vârstă fragedă, ci și de discuțiile legate de evenimentele ce au loc în lume, pe care familiile le discută zilnic. Prin aceste conversații, copiii își dezvoltă vocabularul și se familiarizează cu contexte care le vor permite o mai bună înțelegere a textelor citite la școală. Părinții cu un nivel ridicat de educație sunt mai înclinați să aibă asemenea conversații cu copiii lor, chiar de la vârste foarte fragede.

În familiile din pătura mijlocie, copiii sunt angrenați de părinți în conversații adulte imediat ce copiii încep să vorbească. Aceasta îi face pe copii să se simtă siguri pe ei și să se adreseze adulților fără dificultate. Copiii care cer explicații și nu acceptă afirmațiile adulților ca pe o autoritate supremă își dezvoltă abilitățile intelectuale.

În general, părinții ale căror ocupații implică autoritate și responsabilități nu se îndoiesc că pot să își rezolve problemele și să influențeze mediul. La serviciu, aceștia explorează alternative și negociază compromisuri. Acasă, aceste deprinderi sunt exercitate firesc atunci când le propun copiilor lor activități care necesită găsirea de soluții.

Pe de altă parte, la părinții ale căror ocupații implică îndeplinirea unor ordine din partea superiorilor sau desfășurarea unor activități standard, nu se poate vorbi despre aceeași înclinație spre a discuta cu copiii atunci când le dau instrucțiuni sau de a-i încuraja pe copii să negocieze.

Încrederea în sine a copiilor din pătura mijlocie este sporită de activități extra-școlare care pot fi costisitoare și care necesită din partea părinților suficiente resurse financiare și timp pentru a-i duce pe copii la respectivele activități. Activități precum sportul, muzica, teatrul sau dansul au un rol important în creșterea încrederii în sine și a disciplinei. Pentru copiii siguri pe ei, chestiunile dificile legate de școală pot fi niște provocări incitante. Acești copii, cel mai adesea provenind din familii din pătura mijlocie, au o mai mare șansă de a reuși în viață decât cei cu un nivel scăzut de încredere în sine.

Un element care amplifică diferențele de performanță școlară între cele două categorii de copii sunt temele. Aceasta pentru că părinții din pătura mijlocie își ajută mai mult copiii la teme. Totuși, dacă toți părinții și-ar putea ajuta la fel de mult copiii la teme, diferențele nu ar fi neapărat reduse. Părinții din diferite clase sociale își supraveghează copiii la teme în mod diferit. În același fel în care își ajută copiii să își dezvolte abilitățile lingvistice, părinții din pătura mijlocie – mai ales cei cu ocupații care implică frecvent rezolvarea de probleme – își vor ajuta copiii să rezolve probleme punând întrebări ajutoare, care să îndrume copilul până în punctul în care găsește singur răspunsul în timp ce ceilalți părinți au tendința de a da instrucțiuni directe copiilor lor.

În urmă cu 20 de ani, Betty Hart și Todd Risley, doi cercetători de la Universitatea din Kansas, au vizitat familii din diferite clase sociale pentru a monitoriza conversațiile dintre părinți și copii cu vârste între 1 și 3 ani. Ei au stabilit că părinții intelectuali adresează copiilor lor mai mult de 2000 de cuvinte pe oră, în timp ce părinții din clasa muncitoare adresează doar 1300, iar mamele care trăiesc din ajutorul de la stat numai 600. Consecința este că, la vârsta de 3 ani, vocabularul copiilor cu părinți intelectuali este cu 50% mai mare decât cel al copiilor cu părinți din clasa muncitoare, și de două ori mai mare decât cel al copiilor din familii care trăiesc din ajutorul de la stat.

Astfel de deficite nu pot fi eliminate doar prin măsuri luate de școli, indiferent cât de mult am ridica exigențele pentru cadrele didactice. Pentru a putea avea aceleași rezultate, copiii provenind din familii dezavantajate trebuie să intre în școală cu un nivel de fluentă verbală similar cu cel al copiilor din familiile din pătura mijlocie a societății.

Cercetătorii din Kansas au urmărit de asemenea frecvența cu care părinții își încurajează verbal copiii, precum și cât de des îi muștră. Copiii de 1-3 ani cu părinți intelectuali au o medie de șase încurajări la o muștrare, în timp ce copiii cu părinți muncitori au două încurajări la o muștrare. În cazul copiilor din familii care trăiesc din ajutorul de la stat, raportul este inversat: ei primesc o încurajare la două muștrări. La copiii ale căror inițiative sunt încurajate de la o vârstă fragedă există o probabilitate mai mare să își asume responsabilitatea pentru propria învățătură.

Diferențe în privința modelelor

Diferențele sociale înseamnă modele diferite, ceea ce are un impact inevitabil asupra evoluției copiilor. În mod firesc, părinții intelectuali din pătura mijlocie cultivă prietenii și relații cu oameni cu un nivel de

educație asemănător. Părinții din clasa muncitoare au mai puțini prieteni intelectuali. Felul în care copiii își percep viitorul este influențat de cât efort intelectual implică activitățile pe care le desfășoară părinții lor și prietenii acestora. Cu cât acest efort este mai mic, cu atât copilul va trebui să lupte mai din greu la școală pentru a avea rezultate bune. Pe de altă parte, un copil înconjurat prin cercul social al părinților de doctori, avocați, profesori, asistenți sociali, directori, administratori sau oameni de afaceri va percepe acestea ca fiind singurele roluri sociale posibile.⁸⁸

Părinții din pătura săracă a societății spun că se așteaptă de la copiii lor să ia note bune, dar iau rar măsuri de a recompensa sau pedepsi rezultatele școlare ale copilului. Profesorii și psihopedagogii pot evidenția rezultatele bune obținute de un copil dintr-o familie săracă, dar aceste laude vor fi estompate de imaginea de sine a copilului, formată la o vârstă fragedă și întreținută zi de zi în familie.

După cum observă John Ogbu și alți specialiști, o cultură bazată pe premisa de inferioritate autopercepută poate fi o explicație pentru rezultatele inferioare ale copiilor din familii de culoare față de copiii albi din familii cu un statut socio-economic comparabil. În general, copiii din familii de culoare din pătura mijlocie studiază mai puțin decât copiii albi din familii similare, iar copiii de culoare sunt mai puțin atenți la oră decât copiii albi din aceeași categorie socio-economică.

Această cultură de inferioritate nu este ușor de remediat. De-a lungul istoriei americane, numeroși elevi de culoare cu rezultate excelente la învățătură nu au primit recunoașterea eforturilor lor pe piața locurilor de muncă. Absolvenți de facultate de culoare nu puteau găsi de lucru decât ca servitori sau lucrători la căile ferate; iar când erau angajați ca funcționari, erau subordonați unui alb mai puțin calificat. Mulți americani consideră că aceste practici au dispărut și că albi și oamenii de culoare cu rezultate similare la examene au venituri și ocupații similare. Dar discriminarea pe piața locurilor de muncă continuă să fie un obstacol important, mai ales pentru bărbații de culoare cu studii medii.

Diferențe în privința locuințelor și nivelului de sănătate

În ciuda diferențelor mari dintre felul în care își cresc copiii oameni de diferite rase sau aparținând unor clase diferite, a modelelor pe care le oferă copiilor și a experiențelor pe care le au mai târziu copiii lor pe piața locurilor de muncă, nu se poate spune că doar aceste diferențe îi determină pe copiii din familii sărace să aibă rezultate mai slabe la învățătură. Statutul socio-economic al copiilor (familiilor lor) este un factor la fel de important.

În general, copiii din familii sărace au un nivel de sănătate mai scăzut. Văd mai puțin bine, în parte din cauza unor condiții prenatale și de asemenea pentru că încă de când sunt foarte mici se uită prea mult la televizor, ceea ce înseamnă că ochii lor nu focalizează bine. Atunci când încearcă să citească, ochii le fug și le e mai greu să-și concentreze vederea. O bună parte din multele cazuri de copii din familii sărace identificați ca având deficiențe de învățare pot fi puse pe seama unor afecțiuni oftalmologice nediagnosticate, care ar putea fi ușor tratate. Copiii din familii sărace au o igienă orală mai scăzută, suferă mai des de saturnism, astm, beneficiază de o nutriție mai proastă, îngrijiri medicale mai puțin adecvate, sunt mai expuși la riscurile fumatului și la o mulțime de alte probleme de sănătate. Din cauza îngrijirilor stomatologice mai puțin adecvate pot avea de exemplu probleme de concentrare cauzate de dureri de dinți. Sunt de asemenea mai frecvent afectați de astm, ceea ce îi face să lipsească mai des de la școală, iar atunci când sunt prezenți pot fi amețiți și slăbiți din cauză că problemele de respirație nu le-au permis să se odihnească bine pe timpul nopții.

În afară de aceste aspecte, trebuie luat în considerare și numărul mai scăzut de medici de familie în comunitățile sărace: proporția de pacienți per medic este de 3 ori în avantajul celor din comunități din pătura mijlocie a societății. Din acest motiv, copiii dezavantajați – chiar și cei cu asigurare medicală – se află în situația de a lipsi mai des de la școală pentru probleme medicale minore.

Oricare din aceste diferențe cu impact asupra stării de sănătate pot avea un efect substanțial asupra rezultatelor la învățătură ale unui copil; luate împreună, efectul lor este probabil uriaș.

⁸⁸ O diferență importantă între afro-americani și romi este că romii au trăsături fizice mai apropiate de cele cauziene. Aceasta face mult mai ușoară “confundarea” cu populația majoritară, mai ales de origine mediteraneană. Astfel, mulți romi de succes și-au putut nega originea romă, iar în unele cazuri e posibil chiar să nu fie conștienți de această origine. Acest lucru îngreunează foarte mult identificarea de posibile modele, de romi de succes. În SUA, afro-americani nu pot trece la fel de “neobservați.” Prin urmare există mulți afro-americani cu cariere de succes, care pot servi drept modele pentru societate.

Accesul scăzut la locuințe adecvate pentru familiile cu venituri reduse are de asemenea un impact asupra performanței academice a copiilor. Copiii din familii care au probleme în găsirea unei locuințe stabile se mută des, iar mobilitatea este o cauză importantă a rezultatelor slabe la învățatură. Este greu de găsit o modalitate prin care profesorii, indiferent cât de buni ar fi, să poată fi la fel de eficienți cu copiii care vin pe perioade scurte, față de copiii care frecventează școala zilnic.

Reducerea diferențelor

Identificarea corectă a caracteristicilor sociale care conduc la rezultate școlare diferite ar trebui să ne permită proiectarea unor strategii care să reducă în mod eficient aceste diferențe. Îmbunătățirea practicilor pedagogice este cu siguranță un element important al unor astfel de strategii, dar concentrarea eforturilor asupra reformării învățământului ar conduce inevitabil la insuccese și frustrare. Pentru a obține rezultate, îmbunătățirea educației trebuie combinată cu strategii menite să reducă diferențele sociale și economice dintre copii. Acolo unde aceste diferențe nu pot fi reduse, educația trebuie regândită astfel ca să se poată oferi copiilor mai multe servicii la vârsta preșcolară, apoi în timpul școlii activități extracuriculare, și de asemenea activități pe perioada vacanțelor – toate acele intervale de timp în care influența familiei este mai puternică, și care poate conduce la disparități în dezavantajul copiilor.

Având în vedere faptul că diferențele sunt deja imense la vârsta de 3 ani, **cea mai importantă investiție trebuie să se facă, fără îndoială, la nivelul programelor pentru copii de vârstă preșcolară.** Învățământul preșcolar pentru copiii de peste 4 ani este necesar, dar nici pe departe suficient. Pentru a micșora diferențele educaționale, serviciile oferite copiilor înainte de grădiniță trebuie să fie furnizate de adulți care pot crea acel mediu intelectual de care beneficiază copiii din familii din pătura mijlocie. Aceasta înseamnă servicii specializate și un număr mic de copii per lucrător adult.

Pentru reducerea diferențelor dintre copii din clase socio-economice diferite, sunt de asemenea necesare programe extracuriculare oferite după cursuri în timpul anului școlar, precum și programe de vară. Încrederea sporită în sine și mai buna înțelegere a lumii exterioare de care dau dovada copiii din pătura mijlocie se datorează programelor extracuriculare și a programelor de vară care îi angrenează în activități de atletism, dans, teatru, vizite la muzee, lectură, și alte activități care le dezvoltă dorința de a cunoaște, creativitatea, autodisciplina și capacitatea de a se organiza. Programele extracuriculare și programele de vară pot contribui la micșorarea diferențelor numai dacă se încearcă replicarea pe scară largă a unor astfel de experiențe.

Un alt element important în reducerea diferențelor la nivelul rezultatelor școlare ale copiilor este asigurarea de servicii de sănătate de calitate pentru familiile cu venituri limitate, și implicit pentru copiii din aceste familii. Unele servicii de sănătate, cum ar fi cele oftalmologice sau stomatologice, sunt relativ scumpe. O gamă completă de servicii medicale poate fi costisitoare, dar e ceva necesar dacă ne propunem rezultate superioare la învățatură pentru copiii din familii sărace.

Legătura dintre un statut socio-economic dezavantajat și rezultatele slabe la învățatură e un fapt știut de mult. Cu toate acestea, cei mai mulți educatori nu au acordat atenție efectului evident al acestei legături: pentru îmbunătățirea rezultatelor la învățatură ale copiilor din familii sărace este necesară ameliorarea situației lor socio-economice. Atragem atenția asupra acestei legături nu pentru a scuza rezultatele slabe la învățatură ale copiilor săraci, ci pentru a indica faptul că școlile au nevoie de sprijinul societății dacă publicul se așteaptă de la ele să facă decalajul dintre performanțele copiilor cu situații socio-economice diferite să dispară.

Parteneri necesari pentru implementarea cu succes a programului "Fiecare Copil în Școală"

	Instituții guvernamentale: finanțare și implementare	Mediul de afaceri: sponsorizări, lobby, voluntariat	Media: știri, talk show-uri, teledonuri, sponsorizări	Organizații Rome: recrutare, conștientizare publică și lobby	Instituții de Cult: conștientizare publică și voluntariat	ONG-uri: finanțare, conștientizare publică și monitorizare	Federații și sindicate: conștientizare publică și lobby
Internațional	Instituțiile Uniunii Europene		BBC, CNN, EuroNews	Deceniul de incluziune a Romilor			
			Int'l Herald, Financial Times, etc.	Roma Education Fund			
Național	Ministerul Educației, al Muncii, al Afacerilor Interne	Camere de Comerț Naționale și Internaționale	TVR	Partida Romilor	Biserica Ortodoxă Romană	UNICEF, UNDP	Sindicatele cadrelor didactice
	Agenția Națională pentru Romi	Companii multinaționale	Lanțuri TV private		Biserica Catolică	Ambasade Străine	Liga Națională a Primarilor
	Autoritatea Națională Pentru Protecția Copilului	Junior Chamber International	ziare naționale		Biserici protestante	Salvați Copiii	Uniunea Națională a Consiliilor Locale
	Comisiile Ministeriale pentru Romi		lanțuri de publicații		Grupuri de misionari	World Vision	Asociația Orașelor și Municipiilor
	Grupul de lucru interministerial pentru politici publice pentru Romi		presa scrisă & internet			Fundații românești private	Federația Națională a Asociațiilor de Părinți
			Agenții de publicitate: panouri publicitare, postere, etc.			Fundații străine	Consiliul Național al Elevilor
	Campania 2%	campania 2%	campania 2%	campania 2%	campania 2%	campania 2%	campania 2%
Județean	Prefectura	Camere de Comerț	Publicații regionale		Dioceza		
	Inspectori școlari romi	Asociații ale firmelor românești (Rotary/Lions)	Alte mijloace media				
Local	Primăria / Consiliul Local			grupuri locale de acțiune	Biserici locale	Grupuri Locale de Acțiune	
	Inspectoratul Școlar	Companii locale		ONG-uri		ONG-uri	
	Campania 2%	Filiale ale companiilor naționale		Mediatori comunitari			

Asociația Ovidiu Rom promovează oportunitățile egale pentru persoanele aflate în situații de risc prin educație, pregătire profesională, dezvoltare comunitară și conștientizare publică.

Ovidiu Rom sprijină în prezent:

- **2000 de copii** din familii aflate în situații de risc prin Ateliere de Vară **Șotron**
- **500 de copii** din familii sărace prin programe educaționale pe toată durata anului, incluzând activități extrașcolare, mese calde, clase speciale pentru copiii care au depășit vârsta legală de școlarizare și ateliere de vară;
- **300 de familii** prin monitorizarea progresului școlar al copiilor, consiliere, ajutor în caz de urgență, transport, etc;
- **400 de profesori, mediatori școlari și alți specialiști care lucrează cu copii prin ateliere de lucru**, pentru a fi pregătiți să lucreze cu copii din familii aflate în situații de risc;

Ovidiu Rom a lansat în 2006 inițiativa ***Fiecare Copil în Școală***, în parteneriat cu Ministerul Educației Cercetării și Tineretului pentru a aduce **fiecare copil în școală și pe drumul către absolvirea liceului**. Citi, Hilton, Nobel, Pepsi/Prigat, Pro TV, Rompetrol, Toyota, Vodafone și Unilever sunt Investitori Majori în ***Fiecare Copil în Școală***.

Ovidiu Rom pregătește echipe locale pentru adaptarea metodologiei sale la nevoile comunităților respective. Implementarea programului ***Fiecare Copil în Școală*** necesită o participare activă a școlilor din comunități și a Consiliilor Locale, fiind consolidată și prin implicarea ONG-rilor locale. Ovidiu Rom asigură pachete educaționale (trainingul cadrelor didactice, cărți-caiet **Șotron** pentru copii, materiale educaționale și consultanță). Consiliul Local oferă clase în care școlile sau ONG-urile își desfășoară programele.

Contact:

Asociația Ovidiu Rom
Str. Dr. Râureanu, nr. 4, et. 3
050048 București
Telefon / Fax: +40 21 315 88 06
E-mail: office@ovid.ro
www.ovid.ro

Președinte: Leslie Hawke hawke@ovid.ro
Director executiv: Maria Gheorghiu maria@ovid.ro
Președinte Consiliul Director: Sandra Pralong office@ovid.ro